
**ROCZNE SPRAWOZDANIE
Z REALIZACJI ZADAŃ Z ZAKRESU
WSPIERANIA RODZINY**

SPRAWOZDANIE ZA ROK 2022

CHRZANÓW 2023

I.	Wprowadzenie.....	3
II.	Charakterystyka Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Chrzanów na lata 2020-2022.....	4
	1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie.....	6
	1.1 Działania o charakterze promocyjnym, związane ze wzmocnieniem pozytywnego wizerunku rodziny w Gminie Chrzanów.....	6
	1.2 Działania mające na celu tworzenie warunków umożliwiających zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego.....	7
	1.2.1 Świadczenia finansowe.....	7
	1.2.2 Świadczenia pozafinansowe.....	10
	2. Centrum Usług Socjalnych w Chrzanowie.....	25
	3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chrzanowie.....	28
	4. Placówki oświatowe.....	32
	5. Placówki służby zdrowia.....	38
	6. Miejska Biblioteka Publiczna w Chrzanowie.....	39
III.	Asystent rodziny.....	41
	1. Rodziny wspierające.....	46
IV.	Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej z terenu Gminy Chrzanów.....	46
V.	Finansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej.....	47
VI.	Poradnictwo specjalistyczne realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie.....	48
VII.	Działania podnoszące kompetencje i profesjonalizm kadry zajmującej się pracą z rodziną.....	49
VIII.	Działania łączące aktywność różnych instytucji, podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz rodzin.....	51
IX.	Podsumowanie.....	53

I. WPROWADZENIE

Jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej są zobowiązane do wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2022r., poz. 447 z późn. zm.). Obowiązek ten jednostki realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i organami pomocniczymi, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi oraz organizacjami społecznymi. Zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są realizowane zgodnie z zasadą pomocniczości.

Niniejsze sprawozdanie zostało sporządzone na podstawie art. 179 ust. 1 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zobowiązującym Burmistrza do złożenia Radzie Miejskiej rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawienie potrzeb związanych z realizacją zadań do dnia 31 marca każdego roku.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie realizuje zadania wynikające z w/przywołanej ustawy, w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2020-2022, ustanowionego Uchwałą Nr XIV/136/2019 Rady Miejskiej w Chrzanowie z dnia 3 grudnia 2019r. Jego koordynowanie i monitorowanie powierzono Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Chrzanowie.

Do zadań własnych gminy w myśl art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy:

1. Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.
2. Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.
3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
  - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
  - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,

c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.

4. Finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny oraz kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające.

5. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

6. Sporządzanie, zgodnie ze wzorami udostępnionymi drogą elektroniczną przez ministra właściwego do spraw rodziny, sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3.

7. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

II. CHARAKTERYSTYKA GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY W GMINIE CHRZANÓW NA LATA 2020-2022

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Chrzanów na lata 2020-2022 jest odpowiedzią na rozpoznane problemy, występujące wśród lokalnej społeczności, a mające wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodzin z terenu Gminy Chrzanów. Zdiagnozowane problemy w znacznej części wynikają z wieloletnich, czy nawet wielopokoleniowych procesów, zachodzących w środowisku rodzinnym. W myśl głównych założeń Programu, było stworzenie spójnego systemu wsparcia na rzecz rodzin i dzieci, celem przywrócenia rodzinom zdolności do samodzielnego funkcjonowania, poprzez wzmocnienie roli i funkcji rodziny, rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i rodzinie.

W Gminnym Programie na lata 2020-2022 cel główny określono, jako: *Skuteczne wspieranie rodzin z Gminy Chrzanów oraz kompleksowy rozwój systemu opieki na dzieckiem i rodziną.*

Cele szczegółowe Programu rozbito na siedem podobszarów, w zakresie:

- 1) promocji pozytywnego wizerunku rodziny w Gminie Chrzanów;
- 2) stworzenia warunków umożliwiających zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego;
- 3) wsparcia rodziny, przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze;
- 4) zapobiegania zagrożeniom i sytuacjom kryzysowym w rodzinie;
- 5) wsparcia adresowanego bezpośrednio do dzieci i młodzieży;
- 6) podnoszenia kompetencji i profesjonalizmu kadry zajmującej się pracą z rodziną;
- 7) łączenia aktywności różnych instytucji oraz podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz rodziny.

Gminny Program Wspierania Rodziny skierowany został do trzech grup odbiorców, a mianowicie:

- rodzin przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz w pełnieniu ról rodzicielskich,
- dzieci i młodzieży zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej na skutek niewydolności środowiska rodzinnego,
- osób z rodzin, gdzie wprowadzenie działań profilaktycznych może skutecznie przeciwdziałać degradacji i rozpadowi środowiska rodzinnego.

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Chrzanów odbywało się ze środków własnych gminy, zaplanowanych w budżecie Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie, dotacji z budżetu państwa oraz środków z przeznaczeniem na realizację programów.

W roku 2022, oprócz istniejących zagrożeń wśród rodzin z terenu Gminy Chrzanów, dołączyły te, które związane były bezpośrednio z wygasającą epidemią Covid-19 i jej skutkami, a także te związane z konfliktem zbrojnym na Ukrainie, gwałtownie rosnącą inflacją oraz kryzysem energetycznym. Do wyzwań, z którymi należało się zmierzyć w roku 2022 dołączyły nowe, będące efektem stresu, niepewności i bezpośredniego zagrożenia. Powyższe czynniki wymusiły na realizatorach Gminnego Programu Wspierania Rodziny uruchomienie całkiem nowych działań pomocowych, niespotykanych we wcześniejszych latach. Należało wypracować takie metody i narzędzia, które sprawdzą się w nowej rzeczywistości oraz poszukać niestandardowych rozwiązań, które będą odpowiedzią na specyfikę nowych problemów społecznych. Chociaż miniony okres postawił Gminę Chrzanów przed wieloma trudnymi wyzwaniami, to poniższe sprawozdanie pokazuje, że ich przezwycięzenie leży w obszarze kompetencji i możliwości jednostek gminnych.

Pośród głównych realizatorów Programu Wspierania Rodziny wyróżnia się następujące instytucje z terenu Gminy Chrzanów:

1. *Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie*, który dysponuje wsparciem pracowników socjalnych, asystentów rodziny oraz specjalistami zajmującymi się poradnictwem specjalistycznym: psycholog, prawnik, terapeuta.
2. *Centrum Usług Socjalnych w Chrzanowie*, które zapewnia rodzinom pomoc w formie placówek wsparcia dziennego dla dzieci w różnym wieku, usług opiekuńczych oraz w formie Środowiskowego Domu Samopomocy.
3. *Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chrzanowie*, która prowadzi działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu.
4. *Placówki oświatowe*, które zapewniają uczniom właściwe warunki do nauki i rozwoju.
5. *Placówki służby zdrowia*, zapewniające świadczenia w ramach podstawowej opieki zdrowotnej ukierunkowane na promocję zdrowia, profilaktykę, diagnostykę, leczenie.
6. *Miejska Biblioteka Publiczna w Chrzanowie*, która prowadzi głównie działalność bibliograficzno-informacyjną, a przy współpracy z *Miejskim Ośrodkiem Kultury*,

Sportu i Rekreacji w Chrzanowie, organizuje imprezy i wydarzenia, wypełniając czas wolny wśród rodzin z dziećmi.

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie

1.1 Działania o charakterze promocyjnym, związane ze wzmocnieniem pozytywnego wizerunku rodziny w Gminie Chrzanów

Rodzina stanowi potencjał, którego rozwój, zarówno w wymiarze jednostkowym, jak i społecznym, jest głównym podmiotem polityki rodzinnej. Trudno nie zgodzić się ze stanowiskiem, że wpływ środowiska rodzinnego, jest jednym z głównych czynników determinujących rozwój dziecka i jego późniejszą adaptację do udziału w życiu społecznym. Funkcjonowanie tych dwóch systemów jest ze sobą nierozdzielnie związane i wzajemnie zależne. Prawidłowe relacje w rodzinie sprzyjają minimalizowaniu ryzyka powstawania różnorodnych problemów społecznych, takich jak; przemoc, uzależnienia, nieumiejętność zaspakajania własnych potrzeb, bezrobocie. Prawidłowe relacje w rodzinie zapewniają poczucie bezpieczeństwa warunkujące optymalny przebieg integracji jednostki ze społeczeństwem. Myśląc zatem o wspieraniu rodziny, nie sposób przecenić roli profilaktyki, jako elementu chroniącego przed powstawaniem deficytów. Jest on często umniejszany, gdyż skala problemów przeżywanych przez rodziny zazwyczaj koncentruje uwagę na działaniach o charakterze korygująco-naprawczym, pomijając niejako element zapobiegania problemom. Można zatem pokusić się o stwierdzenie, że im większe zaangażowanie w profilaktykę rodziny, tym mniejsze zagrożenie wystąpienia kryzysów, trudności które mogą naruszyć jej integralność i w konsekwencji spowodować konieczność zaangażowania większych nakładów ekonomicznych, niezbędnych do przywrócenia stabilności systemu rodzinnego.

Wspieranie rodziny powinno w swym zakresie zawierać nie tylko udzielanie pomocy rodzinom, które już doświadczają trudności w funkcjonowaniu, ale również stworzyć ofertę, z której rodziny będą miały możliwość skorzystania na terenie Gminy Chrzanów. Oferta taka powinna być atrakcyjna, przystępna, spełniać swoje profilaktyczne zadanie i ułatwiać wychowywanie dzieci, promując tym samym pozytywny wizerunek rodziny.

W marcu 2020 roku zostało utworzone Chrzanowskie Centrum Wolontariatu działające przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Chrzanowie, jako odpowiedzi na potrzeby mieszkańców. Od marca 2020 działa również na profilu społecznościowym – Facebook, profil Chrzanowskiego Centrum Wolontariatu, gdzie na bieżąco są zamieszczane informacje

o wydarzeniach mogących mieć znaczenie dla mieszkańców Gminy Chrzanów.

1.2 Działania mające na celu tworzenie warunków umożliwiających zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego

Bezpieczeństwo socjalne definiowane jest jako stan wolności od braku lub niedostatku środków utrzymania, to stan zaspokojenia potrzeb socjalnych, a więc podstawowych potrzeb bytowych. Bezpieczeństwo jest stanem wolności od zagrożenia i może być odnoszone do różnych sfer życia człowieka. W obszarze socjalnym bezpieczeństwo obejmuje obszar działań podejmowanych na rzecz ograniczenia ubóstwa, bezrobocia, wykluczenia społecznego, doświadczania przemocą i zagrożenia opiekuńczo – wychowawczego.

Zapewnienie bezpieczeństwa w obszarze potrzeb socjalnych, a więc tych podstawowych kształtujących codzienne funkcjonowanie, pozwala człowiekowi na prawidłowy rozwój i sięganie po potrzeby wyższego rzędu. Bezpieczeństwo bytowe, a więc nieograniczony dostęp do pożywienia, schronienia, ubrania, możliwości leczenia i edukacji pozwala jednostce, jak i całej rodzinie, prawidłowo funkcjonować wykorzystując własne zasoby i możliwości.

Jednym z podstawowych zadań ośrodków pomocy społecznej jest zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego realizowanego poprzez prowadzenie postępowań administracyjnych w celu przyznania świadczeń finansowych i rzeczowych z pomocy społecznej oraz prowadzenie pracy socjalnej z osobą lub rodziną.

1.2.1 Świadczenia finansowe

W roku 2022 roku do Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie wpłynęło 4 082 wniosków o przyznanie różnych form pomocy w ramach ustawy o pomocy społecznej (w roku 2019 - 5 393, w roku 2020 - 5 162, w roku 2021 - 4 637). Poniżej zestawiono liczbę złożonych wniosków z pięciu następujących po sobie lat. Jak można zauważyć liczby te w niewielkim zakresie z roku na rok są coraz niższe. Na ten moment trudno domniemywać jakie są tego powody. Na pewno jednym z zasadniczych jest spadek liczby mieszkańców Gminy Chrzanów związany ze spadkiem liczby urodzeń oraz z migracją do większych miast, aczkolwiek warto zaznaczyć, że jest to trend ogólnopolski, a nie lokalny. Na spadek liczby wniosków mogą też wpływać inne formy pomocy finansowej, takie jak świadczenie wychowawcze 500 Plus czy świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji.

Tabela nr. 1: Liczba złożonych wniosków o pomoc z poszczególnych rejonów

Gmina Chrzanów	Liczba wniosków rok 2018	Liczba wniosków rok 2019	Liczba wniosków rok 2020	Liczba wniosków rok 2021	Liczba wniosków rok 2022
Miasto Chrzanów	4793	4267	4118	3860	3324
Balin	166	227	176	140	198
Luszwice	161	157	118	118	90
Pogorzyce	281	243	181	160	151
Plaża	469	472	546	499	316
Żrebce	25	25	22	0	3
Okradziejówka	2	2	1	0	0
RAZEM:	5897	5393	5162	4 637	4 082

Źródło: dane OPS

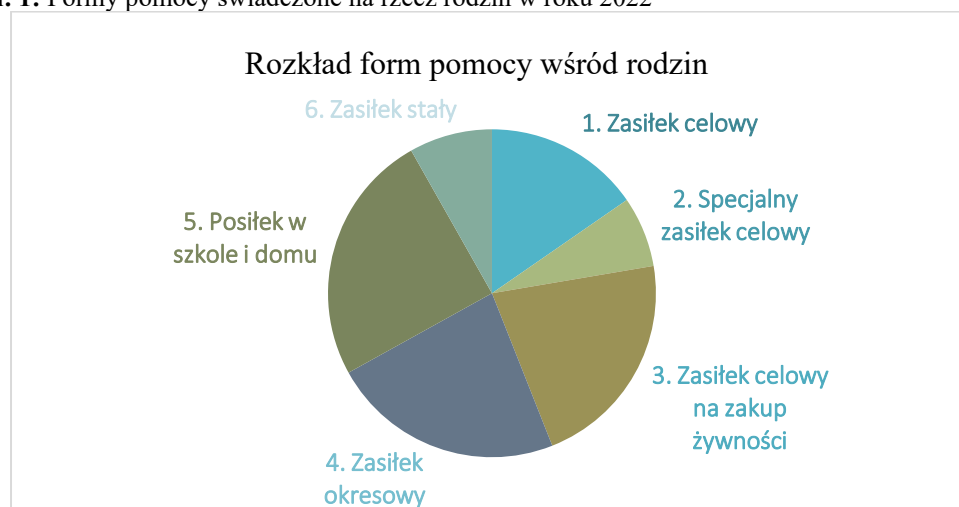
Zasady przyznawania świadczeń regulują przepisy ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (t.j. Dz. U. z 2023r., poz. 185).

Wsparciem finansowym objęto 936 rodzin, w tym:

przyznano pomoc dla rodzin w formie:

- 1) zasiłków celowych – **446 rodzin**
- 2) specjalnych zasiłków celowych – **202 rodziny,**
- 3) zasiłków celowych na zakup żywności – **629 rodziny**
- 4) zasiłków okresowych – **666 rodzin**
- 5) wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023 – 1 308 osób w tym 427 dzieci, tj. **721 rodzin**
- 6) zasiłków stałych – **238 rodzin**

Wykres nr. 1: Formy pomocy świadczone na rzecz rodzin w roku 2022

Źródło: dane OPS

7) dodatek węglowy:

Liczba świadczeń – 3 142

Liczba gospodarstw domowych – j.w

8) inne źródła ciepła:

Liczba świadczeń – 254

Liczba gospodarstw domowych – j.w

Pomoc finansowa świadczona na rzecz obywateli z Ukrainy przebywających na terenie Gminy Chrzanów w związku z konfliktem zbrojnym

W związku ze zbrojnym konfliktem na Ukrainie, każda osoba mając status uchodźcy mogła skorzystać z pomocy finansowej oferowanej przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie, w postaci jednorazowego świadczenia finansowego w wysokości 300 zł. Łącznie pomocą finansową objęto 1 334 osoby tj. 730 rodzin (osoby dorosłe – 728, małoletni – 606).

Ponadto w roku 2022 objęto 118 dzieci i młodzieży z Ukrainy pomocą w postaci posiłku w szkole oraz 67 dzieci z Ukrainy posiłkiem w przedszkolu. Jedna osoba mająca status uchodźcy otrzymała zasiłek okresowy, jedna zasiłek stały oraz jedna zasiłek celowy. Tutejszy Ośrodek dokonał także pochówku dla jednej osoby z Ukrainy.

Świadczenia z obszaru świadczeń rodzinnych

- 1. Świadczenia rodzinne – 1 595 rodzin.**
- 2. Fundusz Alimentacyjny – 283 świadczenia.**
- 3. Karta Dużej Rodziny w roku 2022 – otrzymało 280 rodzin** (wydano 650 kart tradycyjnych i 676 elektronicznych).
- 4. Chrzanowski Bon Żłobkowy – 59 dzieci.**
- 5. Zasiłek dla opiekuna – w tym specjalny zasiłek opiekuńczy – 20 świadczeń, świadczenia pielęgnacyjne – 224 świadczenia.**
- 6. programem „Za życiem” – 2 rodziny.**

Pomoc materialna o charakterze socjalnym:

- 1. Stypendia i zasiłki szkolne – wsparcie uzyskało 67 uczniów.**
- 2. Dodatki mieszkaniowe – 9 063 świadczeń tj. 991 gospodarstwa domowe.**
- 3. Dodatki energetyczne – 893 świadczeń tj. 302 gospodarstwa domowe.**

4. Dodatek osłonowy – 3 668 świadczeń (świadczenie przyznawane na gospodarstwo domowe).
5. Liczba wydanych zaświadczeń niezbędnych do otrzymania dofinansowania w ramach programu „Czyste Powietrze” – 89 zaświadczeń.

W związku z wprowadzonym w roku 2016 rządowym Programem „Rodzina 500 Plus”, charakteryzującym się pomocą finansową ze strony państwa dla rodzin wychowujących dzieci, również rodziny z dziećmi wywodzące się z terenu Gminy Chrzanów otrzymały środki finansowe w formie świadczenia wychowawczego w gwarantowanej kwocie 500 zł miesięcznie. Z danych uzyskanych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – Departament Statystyki i Prognoz Aktuariatnych, wynika, że liczba dzieci, na które wypłacono świadczenie wychowawcze 500+ na terenie Gminy Chrzanów w roku 2022 wyniosła łącznie **7 600**.

Jak wynika z oceny Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, wspomniane wsparcie pieniężne w znacznej mierze przyczyniło się do poprawy sytuacji materialnej rodzin, wzmocniło je i nadal traktowane jest jako należny priorytet.

Obecnie, przyjmowaniem wniosków o świadczenie wychowawcze, ich rozpatrywaniem oraz przyznawaniem i wypłatą tego świadczenia zajmuje się Zakład Ubezpieczeń Społecznych. W ramach wspomnianego Programu, wszystkim rodzinom posiadającym na swoim utrzymaniu dzieci, przysługuje comiesięczne wsparcie finansowe w wysokości 500 zł na dziecko w wieku do ukończenia 18 roku życia, bez względu na dochód osiągnięty przez rodzinę.

Prawo do świadczenia wychowawczego jest ustalane na roczny okres świadczeniowy trwający od 1 czerwca do 31 maja następnego roku kalendarzowego.

1.2.2 Świadczenia pozafinansowe

Realizacja Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa

Program Operacyjny Pomoc Żywnościową 2014 – 2020 Podprogram 2021 Plus jest krajowym programem operacyjnym współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Najbardziej Potrzebującym, a finansowanym ze środków Unii Europejskiej (FEAD) na poziomie 85% i ze środków budżetu państwa na poziomie 15%. Celem Programu jest ograniczenie ubóstwa poprzez zwiększenie bezpieczeństwa żywnościowego osób najbardziej potrzebujących i realizacja działań na rzecz włączenia społecznego.

Pomoc żywnościowa skierowana jest do tych osób i rodzin, które z powodu niskich

dochodów nie mogą zapewnić sobie odpowiednich produktów żywnościowych, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, spełniających kryterium określone w art. 7 ustawy o pomocy społecznej (w szczególności: osób bezdomnych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych, rodzin wielodzietnych) i których dochód nie przekracza 200% kryterium dochodowego uprawniającego do skorzystania z pomocy społecznej tj.: dla osoby samotnie gospodarującej – 1 402 zł, dla osoby w rodzinie – 1 056 zł.

Wsparcie w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa, to stały element udzielanego wsparcia dla mieszkańców Gminy Chrzanów. Można zauważyć, że od lat pojawia się stała grupa rodzin, dla której ta forma pomocy, stanowi niezbędne uzupełnienie domowego gospodarstwa w produkty spożywcze.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie od dwóch lat, a więc od momentu wybuchu epidemii koronawirusa na terenie naszego kraju podjął się samodzielnego realizowania Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa, podpisując umowę z Bankiem Żywności w Krakowie na zaopatrzenie w żywność, która przez tutejszy Ośrodek jest rozdystrybuowana wśród najbardziej potrzebujących mieszkańców Gminy Chrzanów. W roku 2022, wzorem ubiegłych lat, Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie dostarczył na teren gminy z banku Żywności 1,5 tony żywności. Ze względu na sytuację konfliktu zbrojnego na Ukrainie i związanej z nim konieczności udzielenia pomocy uchodźcom, żywność przekazana została za pośrednictwem Gminnego Punktu Informacyjnego Chrzanów dla Ukrainy, mieszczącego się przy Alei Henryka 40 w Chrzanowie. Pomocą w postaci paczki żywnościowej objęto 60 kobiet, 9 mężczyzn i 31 dzieci z rodzin uchodźców z Ukrainy przebywających na terenie Gminy Chrzanów.

Tabela nr 2. Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa

	2018	2019	2020	2021	2022
Ilość skierowań	151	206	194	48	87
Ilość osób, które pobrały skierowania	399	489	330	100	100
Ilość kobiet, które pobrały skierowania	175	265	202	53	78
Ilość mężczyzn, którzy pobrali skierowania	224	224	128	47	22

Źródło. Dane OPS

Wykres nr. 2: Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa w okresie od 2016 do 2022 roku

Źródło: dane OPS

Pomoc osobom bezdomnym

Gmina Chrzanów realizowała w 2022 roku zadania wynikające z zapisów ustawy o pomocy społecznej w zakresie zapewnienia schronienia osobom bezdomnym z terenu gminy w Noclegowni dla Bezdomnych Mężczyzn ul. Fabryczna 29 b, 32-500 Chrzanów oraz schroniskach znajdujących się poza Gminą Chrzanów, z którymi zawarto umowy na świadczenie usług w postaci schronienia wraz z wyżywieniem:

- Centrum Pomocy Potrzebującym – Schronisko „Arka” ul. Wilcza 1, 42 – 500 Będzin
- Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne – Bolesławska 23, 32-310 Klucze

W okresie od stycznia 2022 roku do grudnia 2022 roku udzielono pomocy w postaci schronienia 54 osobom, w tym: w schronisku dla osób bezdomnych – 11 osób, w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi – 7 osób, w noclegowni – 36 osób. Poza tą formą pomocy osoby bezdomne mogą liczyć na wsparcie finansowe, posiłki, ubranie oraz pomoc świadczoną w ramach pracy socjalnej. Łącznie w tym okresie objęto pomocą z powodu bezdomności 33 osób.

Poniżej przedstawione zostały dane statystyczne dotycząca ilości osób objętych pomocą w postaci schronienia oraz ilości rodzin, którym udzielano pomocy z powodu bezdomności, od roku 2014 do 2022

Tabela nr. 2. Pomoc osobom z tytułu bezdomności

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba osób, którym udzielono schronienia	87	84	91	61	60	46	38	44	54
Liczba osób objętych pomocą z powodu bezdomności	99	101	97	65	74	65	73	76	33

Źródło: dane OPS

Charakterystyczną cechą osób bezdomnych w Gminie Chrzanów jest fakt, że w przeważającej mierze grupę tą stanowią ciągle te same osoby. Zatem można stwierdzić, że bezdomność w Gminie Chrzanów ma charakter długotrwały (przewlekły), będący efektem kumulacji różnych negatywnych zjawisk takich jak: bezrobocie, choroba i uzależnienia. Pokazuje to również, jak trudne jest wychodzenie z bezdomności i aby się to udało konieczna jest interdyscyplinarna pomoc angażująca różne instytucje pomocowe.

Osoby bezdomne oprócz schronienia mogą także skorzystać z innych form wsparcia, takich jak:

- Odzież
- Posiłek
- Poradnictwo
- Opieka zdrowotna
- Praca socjalna

Ponadto działania na rzecz osób bezdomnych podejmowane przez Gminę Chrzanów możemy podzielić ze względu na ich funkcje odnoszące się do różnych faz bezdomności. I tak w obrębie pracy z osobami zagrożonymi bezdomnością oraz osobami bezdomnymi możemy wyróżnić:

1. **Działania o charakterze profilaktycznym** – przeciwdziałanie bezdomności w postaci pogłębionej pracy socjalnej i świadczeń finansowych
2. **Działania opiekuńczo-osłaniające** – rozwiązujące doraźne problemy zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych w zakresie udzielenia schronienia, wsparcia finansowego, pracy socjalnej, poradnictwa psychologicznego, działań w zakresie integracji społecznej

3. **Działania reintegracyjne i resocjalizacyjne** – ukierunkowane na zmianę umożliwiającą powrót osoby bezdomnej do społeczeństwa – wsparcie finansowe, działania w zakresie pogłębionej pracy socjalnej nakierowanej na pomoc w znalezieniu pracy zawodowej, wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej.

Pomoc pozafinansowa świadczona na rzecz obywateli z Ukrainy, przebywających na terenie Gminy Chrzanów w związku z konfliktem zbrojnym.

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie zawarł Porozumienie nr 1/2022/U10/U z dnia 7 marca 2022 r w sprawie współpracy przy tworzeniu i prowadzeniu Gminnego Punktu Informacyjnego Chrzanów dla Ukrainy, przy Alei Henryka 40 w Chrzanowie. Na mocy powyższego porozumienia oddelegowano 2 pracowników do obsługi punktu, zgodnie z ustalonym grafikiem. Pracownicy Ośrodka pełnili dyżur w punkcie w każdą środę w godzinach od 9:00 do 17:00 w okresie od początku marca 2022r. do końca maja 2022r. W ramach pełnionego dyżuru pracownicy podejmowali działania pomocowe, wspierające oraz informacyjne wobec osób z Ukrainy przebywających na terenie Gminy Chrzanów.
- W ramach Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie osoby z Ukrainy przebywające na terenie Gminy Chrzanów mogły także skorzystać ze wsparcia psychologa, który pełnił dyżury w siedzibie OPS w okresie od marca 2022r. do kwietnia 2022r. w każdy poniedziałek w godzinach od 16:00 do 17:00 oraz każdą środę w godzinach od 15:00 do 16:00.
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie, zgodnie z wytycznymi ustawy z dnia 12 marca 2022r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (t.j. Dz.U. z 2022r., poz. 583) pełnił także nadzór nad realizacją praw i obowiązków opiekuna tymczasowego osób małoletnich. W zakresie sprawowanego nadzoru, pracownicy Ośrodka zmonitorowali miejsce pobytu małoletnich, sprawdzili warunki socjalne oraz przeprowadzili rozmowę z opiekunem tymczasowym celem ustalenia, czy osoba nie wymaga wsparcia lub pomocy. W roku 2022 pod nadzorem tutejszego OPS znalazło się 17 osób pełniących funkcję tymczasowego opiekuna prawnego, mających pod swoją pieczęć w sumie 20 osób małoletnich, przybyłych z Ukrainy. OPS współpracował także z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Chrzanowie przy tworzeniu systemu teleinformatycznego, za pomocą którego była prowadzona ewidencja małoletnich

obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki osoby sprawującej faktyczną pieczę nad nimi.

- Do Porozumienia nr 1/2022/U10/U z dnia 7 marca 2022 r w sprawie współpracy przy tworzeniu i prowadzeniu Gminnego Punktu Informacyjnego Chrzanów dla Ukrainy, przystąpiło także Chrzanowskie Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Środowiska Lokalnego „Cabanówka”, działające przy OPS w Chrzanowie. Stowarzyszenie zorganizowało zbiórkę pieniężną w ramach, której zebrano 564,40 zł. całą kwotę przeznaczono na zakup środków spożywczych oraz higieniczno-gospodarczych, które przekazano najbardziej potrzebującym osobom z Ukrainy przebywającym na terenie Gminy Chrzanów w związku z konfliktem zbrojnym.

Aktywne formy wsparcia

➤ **Punkt „Mały Port”**

Kolejną inicjatywą skierowaną tym razem do najmłodszych mieszkańców gminy i ich rodziców było utworzenie w roku 2021 Punktu pn. „**Mały Port**”. Mały Port, to miejsce edukacyjnych spotkań dla rodzin z dziećmi w wieku od 0 do 3 lat. Jest to przestrzeń umożliwiająca wspieranie prawidłowego rozwoju psychofizycznego i społecznego dziecka poprzez zabawę z rówieśnikami lub dziećmi w podobnym wieku i etapie rozwoju.

Rodzicom daje możliwość zaczerpnięcia wiedzy na temat wychowania i rozwoju dziecka. „Mały Port” umożliwia spędzenie czasu z dzieckiem w warunkach bezpiecznych pozwalających na budowanie prawidłowych więzi, opartych na zaufaniu, będących podstawą w profilaktyce prorodzinnej. Mały Port to doskonałe miejsce do treningu dla najmłodszych dzieci, gdzie mogą przećwiczyć pierwsze społeczne interakcje takie jak: nawiązywanie relacji, otwarcie na nowe osoby, pozytywne rozwiązywanie konfliktów, współpraca w grupie. Możliwość korzystania z Małego Portu dla dzieci i ich rodziców jest bezpłatna. W roku 2022 zajęcia realizowane w Małym Porcie odbywały się w dwóch formach: spotkań ukierunkowanych na zabawę i integrację oraz spotkań o charakterze warsztatowym. Mały Port w roku 2022 był otwarty dla swoich Gości w każdy poniedziałek w godzinach: 14:00-18:00 oraz czwartek - 10:00-14:00. W roku 2022 organizowane zajęcia warsztatowe w Małym Porcie odbywały się głównie w ramach dwóch projektów socjalnych: Aktywna

Samodzielność oraz Radosna Druga Wiosna. W pierwszym projekcie maluchy miały

możliwość uczestnictwa w zabawach edukacyjno -rozwojowych wraz ze swoimi rodzicami/opiekunami. Zajęcia nadzorowali asystenci rodziny realizujący projekt oraz psycholog, który w ramach projektu udzielał wsparcia i konsultacji w obszarze problemów opiekuńczo- wychowawczych. Drugi projekt zawierał w sobie element integracji międzypokoleniowej, co w pełni zostało pokazane w spotkaniu świątecznym, podczas którego najmłodszy i najstarsi mieszkańcy Gminy Chrzanów mieli okazję przygotować świąteczne smakołyki, samodzielnie sporządzić ozdoby świąteczne i wspólnie pośpiewać kolędy.

➤ Projekt socjalny „Aktywna samodzielność”

Projekt socjalny „Aktywna samodzielność” był realizowany od dnia 01.05.2022r. do dnia 31.12.2022r. W ramach Projektu wsparciem zostało objętych 8 rodzin (12 osób dorosłych i 17 dzieci). Zgodnie z założeniami Projektu:

- każda rodzina została poddana indywidualnej diagnozie na podstawie której ustalono indywidualny plan wsparcia – 16 godzin;
- zrealizowano wsparcie psychologiczne dla osób dorosłych w wymiarze 61 godzin;
- zrealizowano wsparcie psychologiczne dla dzieci w wymiarze 60 godzin;
- zorganizowano spotkania w ramach grupy „Reintegracja Społeczna” – zrealizowano łącznie 7 spotkań (komunikacja interpersonalna; trening zachowań asertywnych; radzenie sobie ze stresem; wzmacnianie samooceny i poczucia własnej wartości; współpraca grupowa w rozwiązywaniu problemów; kształtowanie aktywnej i odpowiedzialnej postawy życiowej – wyznaczanie celów i kierunków działań; funkcjonowanie w rodzinie) – w sumie zrealizowano łącznie 21 godzin. Przeprowadzono ankiety ewaluacyjne, tj. w ramach pierwszego spotkania ankietę „ex ante”, a w ramach ostatniego spotkania ankietę „ex post”;
- zorganizowano spotkania w ramach „Grupy Wsparcia Rodzinnego” – zrealizowano łącznie 4 spotkania (budowanie prawidłowych relacji z rodzicem i rówieśnikami; umiejętność nazywania i rozpoznawania własnych potrzeb; rozwijanie kompetencji komunikacyjnych; umiejętność radzenia sobie ze stresem) – zrealizowano łącznie 12 godzin;

- zrealizowano doradztwo zawodowe (wsparcie indywidualne) dla 8 rodzin biorących udział w projekcie – dla każdej rodziny przeznaczono 3 godziny doradztwa; w sumie zrealizowano 24 godziny doradztwa zawodowego.

➤ **Aktywizacja osób pozostających bez zatrudnienia – bezrobotnych i biernych zawodowo**

Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie współpracował z Powiatowym Urzędem Pracy w Chrzanowie w zakresie aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia poprzez: upowszechnianie ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o szkoleniach oraz realizacji projektów współfinansowanych ze środków unijnych.

Prace społecznie użyteczne, to forma wsparcia skierowana do osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku jednocześnie korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Prace te odbywają się bez nawiązania stosunku pracy ani umowy o pracę. Organizowane są one przez Urząd Miejski w Chrzanowie na terenie Gminy Chrzanów. Wykonywanie prac społecznie użytecznych odbywa się na podstawie porozumienia zawartego między starostą, a gminą Chrzanów. W 2022 roku w pracach społecznie użytecznych uczestniczyło 15 osób. Do podjęcia prac społecznie użytecznych osoby bezrobotne zgłoszone zostały przez pracowników socjalnych Ośrodka oraz Klub Integracji Społecznej. Osoby wytypowane zobowiązane są do wykonania prac społecznie użytecznych w wymiarze do 10 godzin tygodniowo. Miesięczne świadczenie pieniężne dla osoby wykonującej prace społecznie użyteczne wypłaca Urząd Miejski w Chrzanowie.

W 2022 roku 16 osób skorzystało z poradnictwa indywidualnego i grupowego w Klubie Integracji Społecznej. Razem z klientem opracowano Indywidualne Plany Działania wskazujące na możliwości aktywizacji społeczno – zawodowej.

➤ **Realizacja projektu „Nowy Rozdział”**

Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie w okresie 02.01.2019 – 31.03.2022 r. realizował projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 „Nowy Rozdział”. Projekt skierowany jest do 48 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Celem realizowanego projektu było podniesienie poziomu aktywności społecznej i zawodowej 48 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w Gminie Chrzanów poprzez zastosowanie kompleksowej, indywidualnie dobranej ścieżki wsparcia w okresie do 31.03.2022 r.

W 2022 roku zakończono realizację projektu „Nowy Rozdział”. Uczestnicy i Uczestniczki Projektu zostali objęci poradnictwem indywidualnym w zakresie poszukiwania pracy (specjalista reintegracji zawodowej), rozwijania kompetencji psychospołecznych, wychowawczych. Wszyscy uczestnicy objęci zostali pogłębioną pracą socjalną.

Tabela nr 3. Wydatki w ramach projektu poniesione w 2022 roku

Tytuł projektu	Wartość wkładu własnego 2022 rok	Kwota dofinansowania 2022 rok	Wydatki kwalifikowalne 2022 rok
„Nowy Rozdział”	2.469,98	41.192,44	43.662,42

Źródło: dane KIS

➤ **Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej**

Formą wsparcia oferowaną przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie już od dwóch lat jest Program Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej. W roku 2022 Program był realizowany od 1.04.2022r. do 31.12.2022r., a całkowity koszt realizacji wynoszący 284 286,93 zł był finansowany ze środków Funduszu Solidarnościowego.

Wsparciem w ramach usługi AOON objęto 20 podopiecznych w tym:

- 16 osoby z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności – w ramach programu zrealizowano 4 817 godzin usługi,
- 2 osoby z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności ze sprzężeniami – w ramach programu zrealizowano 1 438 godzin usługi,
- 2 osoba z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności – w ramach programu zrealizowano 713 godzin usługi.

Ogólna liczba wykonanych godzin usługi asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej w roku 2022 wyniosła 6 968 godziny. Powyższa usługa była realizowana przez 12 asystentów zatrudnionych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie w oparciu o umowę zlecenie.

Głównym celem Programu było wprowadzenie usługi asystenta jako formy ogólnodostępnego wsparcia skierowanego do

- osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności wydane na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych albo orzeczenie równoważne do wyżej wymienionego, które wymagają usługi asystenta w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym.

- dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji oraz

Priorytetowymi założeniami programu są:

- 1) możliwość skorzystania przez osoby niepełnosprawne z pomocy asystenta przy wykonywaniu codziennych czynności i funkcjonowaniu w życiu społecznym;
- 2) ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz stymulowanie osoby niepełnosprawnej do podejmowania aktywności i umożliwienie realizowania prawa do niezależnego życia;
- 3) przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność oraz wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych, umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności np. poprzez udział w wydarzeniach społecznych, kulturalnych, rozrywkowych czy też sportowych;
- 4) zwiększenie wsparcia świadczonego przez asystentów uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (ASPE) w zakresie wsparcia niepełnosprawnych uczniów, także w innych wymiarach życia i funkcjonowania społecznego.

W ramach realizowanego programu Uczestnicy objęci wsparciem przez asystentów mogli skorzystać z następujących form wsparcia:

- wyjściu, powrocie lub dojeździe do wskazanych przez uczestnika miejsc, w tym wizyty u lekarzy, specjalistów, ośrodkach zdrowia czy szpitalu.
- zakupach z zastrzeżeniem czynnego udziału uczestnika Programu, obejmujących zarówno zakupy codzienne jak i te wynikające z konkretnych okoliczności np. święta, rodzinne uroczystości, zakupy specjalistycznego sprzętu itp.
- załatwianiu spraw urzędowych oraz związanych z codziennym funkcjonowaniem np. wizyta na poczcie,
- nawiązaniu kontaktu/współpracy z różnego rodzaju organizacjami zarówno pomocowymi jak i sąsiedzkim, które w sposób aktywny mogłyby uczestniczyć w codziennym życiu osoby,
- korzystania z dóbr kultury w tym; wyjście do kina, teatru, muzeum, parku, czy na kiermasz okolicznościowy,
- wykonywaniu codziennych czynności, a więc pomoc w sytuacjach dnia codziennego, które wpływają na komfort osoby i ogólne poczucie dobrostanu psycho-fizycznego.

Monitorując realizację usługi można było zauważyć ogromną potrzebę takiej formy wsparcia. Wszystkie osoby, u których realizowano usługę Asystenta Osobistego Osoby Niepełnosprawnej wyrażały ogromne zadowolenie z oferowanego wsparcia oraz dużą potrzebę kontynuowania usługi. W rozmowie osoby deklarowały dużą poprawę komfortu życia oraz znaczne ułatwienie codziennego funkcjonowania. W związku z powyższym program będzie kontynuowany w roku 2023.

Rozwój działań zapobiegających zagrożeniom i sytuacjom kryzysowym w rodzinie

➤ Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Współczesność naznaczona jest obecnością wielu zjawisk wyzwalających poczucie zagrożenia i lęku społecznego niemal we wszystkich sferach ludzkiego życia. Rozprzestrzeniający się kryzys gospodarczy i ekonomiczny będący rezultatem pandemii, tempo rozwoju cywilizacyjnego oraz przeobrażenia w sferze społeczno – kulturalnej, burzą dotychczasowe układy społeczne, zaburzając funkcjonowanie wielu rodzin.

Podejście systemowe analizuje kryzys rodziny nie tylko na poziomie wewnętrznym, ale także w sieci jej relacji z systemami ją otaczającymi. Brak skutecznych umiejętności w radzeniu sobie z kryzysami wynika zazwyczaj z wadliwego przebiegu procesów socjalizacji i wychowania, zaburzeń w komunikacji wewnątrzrodzinnej, patologicznych postaw i zachowań członków rodziny. Kryzys dotyka najczęściej te rodziny, których członkowie posiadają niewystarczające umiejętności radzenia sobie z sytuacją problemową, gdy wykazują brak lub niedostatek wiedzy, niski poziom kompetencji społecznych, bezradność.

Kryzys jest najczęściej rezultatem sytuacji, z którą rodzina samodzielnie nie umie sobie poradzić. Zatem zapobieganie sytuacjom kryzysowym oraz zagrożeniom, które mogą kryzys wywołać, powinno być priorytetowym działaniem gminy na drodze we wspieraniu i ochronie rodzin.

Jednym z najtrudniejszych, a zarazem najbardziej destrukcyjnych kryzysów, jaki może dotknąć rodzinę, jest przemoc domowa. Działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wynikające z realizacji zadań Ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie Gminy Chrzanów realizuje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Zespół ma za zadanie m.in. zdiagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, następnie podjęcie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych bądź podejmowanie interwencji w środowisku

dotkniętym przemocą.

Zarządzeniem Nr B.120.174.2019 Burmistrza Miasta Chrzanowa z dnia 13 września 2019 został powołany Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Chrzanów w składzie: 2 przedstawiciele Ośrodka Pomocy Społecznej, przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chrzanowie, przedstawiciel Centrum Usług Socjalnych w Chrzanowie, przedstawiciel Stowarzyszenie „Supelek” na rzecz Wsparcia Dziecka i Rodziny w Chrzanowie, przedstawiciele 5 Szkół Podstawowych w Chrzanowie, przedstawiciel Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Chrzanowie, 2 przedstawiciele Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Chrzanowie, przedstawiciel Zakładu Lecznictwa Ambulatoryjnego w Chrzanowie, przedstawiciel zespołu ds. Nietletnich i Patologii Komendy Powiatowej Policji w Chrzanowie.

W ramach prac Zespołu Interdyscyplinarnego w roku 2022 zorganizowano w sumie 4 spotkania. Ponadto, powołano 54 grupy robocze i prowadzono 92 procedury „Niebieskie Karty” (w roku w 2018 było ich – 100, w 2019 – 116, w 2020 – 109, a w 2021 – 149), w tym 40 wszczętych procedur w latach poprzednich i kontynuowanych w roku 2022. Zatem, w roku 2022 wszczęto łącznie 52 procedury NK, w tym założonych przez: pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie – 18 kart, pracowników Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Chrzanowie – 4 karty, Komendę Powiatową Policji w Chrzanowie – 26 kart, oświatę – 1 karta oraz służbę zdrowia – 2 karty.

W roku 2022 zakończono ogółem 66 procedur „Niebieskie Karty”, w tym:

- 52 kart z powodu ustania przemocy w rodzinie, z czego 35 kart było wszczętych w 2021 roku i kontynuowanych w roku 2022,
- 14 karty z powodu braku zasadności podejmowania działań, z czego 5 kart było wszczętych w 2021 roku i kontynuowanych w roku 2022.

Pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego objęto łącznie **84 rodziny**, tj. **269 osób**.

Koordinatorzy NK w prowadzonych procedurach kładą szczególny nacisk na zadbanie o najmłodszych członków rodziny, diagnozując sytuację dziecka w taki sposób, aby w możliwie najskuteczniejszy sposób udzielić pomocy. W pracy z rodziną doświadczającą przemocy, w której znajdowało się małoletnie dziecko podejmowano następujące działania:

- powoływano do składu GR przedstawiciela oświaty,
- diagnozowano sytuację rodziny ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dziecka,
- planowano działania z dzieckiem i wobec dziecka,
- zwracano się do placówek oświatowych o opinię zawierającą zarówno informację

o wynikach w nauce, jak i sposobie funkcjonowania dziecka w okresie nauki zdalnej, relacjach z rówieśnikami, o sposobie kontaktów z rodzicami dziecka,

- proszono o potwierdzenie wizyty dziecka u specjalistów, dostarczenie opinii z poradni, ośrodka zdrowia,
- koordynatorzy NK kontaktowali się ze szkołą, innymi osobami znaczącymi dla dziecka, będącymi dla niego wsparciem (dziadkowie, dorosłe rodzeństwo).

➤ **Punkt Informacji, Wsparcia i Pomocy Osobom Dotkniętym Przemocą w Rodzinie**

Wsparcie dla osób dotkniętych przemocą domową na terenie Gminy Chrzanów realizuje także Punkt Informacji, Wsparcia i Pomocy Osobom Dotkniętym Przemocą w Rodzinie, który działa w ramach struktury organizacyjnej Ośrodka Pomocy Społecznej. Punkt zapewnia nieodpłatne, specjalistyczne usługi oraz wsparcie: psychologiczne, socjalne oraz prawne na rzecz osób i rodzin, znajdujących się w trudnej sytuacji kryzysowej, spowodowanej wystąpieniem przemocy domowej. Działania Punktu są nakierowane na pracę z osobami i rodzinami borykającymi się z problemem przemocy w rodzinie, które nie są w stanie rozwiązać trudnej sytuacji życiowej, wykorzystując własne środki i możliwości.

W roku 2022 w ramach Punktu udzielono następująca liczbę porad:

- rozmowy telefoniczne o charakterze pomocowy dla osób uzależnionych – 102 porady,
- rozmowy telefoniczne o charakterze pomocowym dla osób współuzależnionych – 78 rozmów,
- porady z zakresu pomocy terapeutycznej dla osób doświadczających przemocy domowej – 52 porady,
- porady z zakresu pomocy psychologicznej – 9 porad,
- poradnictwo socjalne dla osób doświadczających przemocy – 132 porady,
- telefon zaufania – 9 rozmów.

➤ **Mieszkanie chronione**

Kolejną formą wsparcia dla rodzin przeżywających kryzys, którego rezultatem jest konieczność opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania jest możliwość pobytu w mieszkaniu chronionym. Zarządzeniem Nr B.0050.335.2016 Burmistrza Miasta Chrzanowa z dnia 1.09.2016r. utworzono mieszkanie chronione z zasobów mieszkaniowych Gminy Chrzanów. Mieszkanie o powierzchni 77,27 m² zostało wyremontowane i wyposażone na potrzeby ofiar przemocy, rodzin w razie wystąpienia zdarzenia losowego w związku z wiekiem,

chorobą, niepełnosprawnością lub trudną sytuacją życiową. W 2022 roku w mieszkaniu przebywały 4 osoby, tj. 2 osoby dorosłe i 2 dzieci. Osoby te skorzystały z pomocy w formie mieszkania chronionego ze względu na bezradność opiekuńczo-wychowawczą oraz bezdomność.

W ramach pobytu w mieszkaniu chronionym osoby mogą korzystać ze wsparcia pracownika socjalnego, mieszkania mają charakter treningowy. W mieszkaniu chronionym treningowym zapewnia się usługi bytowe oraz naukę, rozwijanie i utrwalanie samodzielności, sprawności w zakresie samoobsługi, pomocy w pełnieniu ról społecznych i integracji ze społecznością lokalną.

➤ **Praca socjalna z rodziną, w tym pogłębiona praca socjalna**

Prowadzenie pracy socjalnej po wdrożeniu modelu rozdzielania pracy socjalnej od postępowań administracyjnych, ma bardzo różnorodny charakter. Od ogólnej pracy socjalnej na poziomie indywidualnego przypadku, poprzez pogłębioną pracę socjalną i pracę socjalną metodą grupową, aż po zaawansowaną pracę socjalną, związaną z organizowaniem społeczności lokalnej i prowadzenia grupy wsparcia. Istnieje jeszcze trzeci rodzaj zadań, polegający na reagowaniu na potrzeby bez rozpoznania sytuacji, planowania i oceny skuteczności. Tego typu zadania często nazywane działaniami pomocowymi są impulsem lub reakcją w kontakcie z klientem i ograniczają się do pojedynczych czynności typu udzielenie informacji lub krótkotrwałe wsparcie emocjonalne. Jest to rodzaj pracy interwencyjnej, który sprawdził się również w sytuacji pandemii oraz konfliktu zbrojnego na Ukrainie, kiedy trzeba było podejmować szybkie, jednorazowe działania. W sytuacji interwencyjnej praca socjalna skupiała się wokół następujących działań:

1. Rozpoznawanie potrzeb wśród osób biorących udział w interwencji i koordynowanie udzielonej pomocy.
2. Rozpoznawanie potrzeb u osób starszych i niepełnosprawnych i koordynowanie oraz/lub udzielanie pomocy zgodnie z potrzebami.
3. Rozpoznawanie potrzeb u rodzin doświadczających lub zagrożonych doświadczeniem przemocy w rodzinie. Monitorowanie ryzyka występowania przemocy i reagowanie zgodnie z sytuacją.
4. Rozpoznanie sytuacji i proponowanie skorzystania z poradnictwa specjalistycznego.
5. Prowadzenie interwencyjnej pracy socjalnej (np. w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia dziecka).

6. Rozoznawanie sytuacji, monitoring, wsparcie rodzin wieloproblemowych, w których występują nasilone trudności opiekuńczo-wychowawcze, nie objętych wsparciem Asystenta Rodziny
7. Udzielanie stałego wsparcia emocjonalnego osobie w kryzysie, prowadzenie pogłębionej pracy socjalnej.

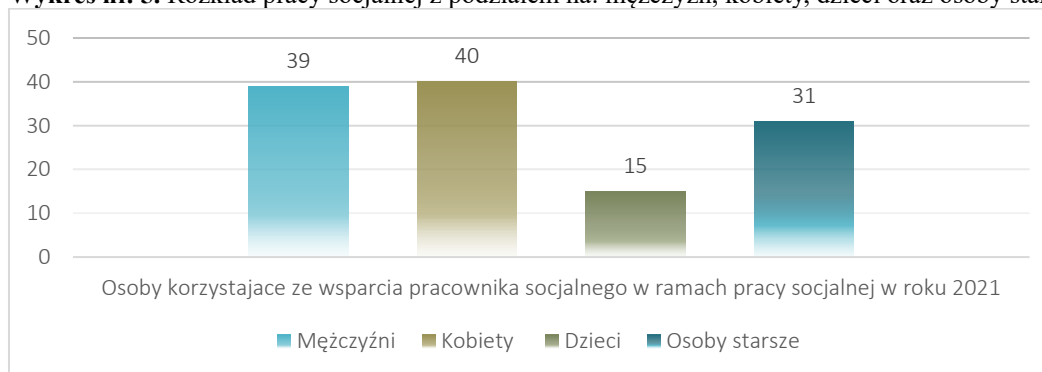
Tabela nr 4. Praca socjalna w roku 2022

	Działania Interwencyjne	Pogłębiona Praca Socjalna
Liczba rodzin objętych pomocą	18	51
Liczba osób objętych pomocą	33	61
Mężczyźni	10	29
Kobiety	12	28
Dzieci	4	11
Osoby starsze	6	25

Źródło. Dane OPS

W ramach pogłębionej pracy socjalnej w roku 2022 zostało objętych wsparciem pracownika socjalnego łącznie **69 rodzin** (w roku 2019 – 64 rodziny, w roku 2020 – 93 rodziny, w roku 2021 – 125 rodzin), w tym działaniami interwencyjnymi zostało objętych 18 rodzin, a w nich 33 osoby, zaś pogłębioną pracą socjalną – 51 rodzin, tj. 61 osób. W roku 2022 pracownicy Działu Pracy Socjalnej Usług i Profilaktyki przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Chrzanowie sporządzili 23 opinie do Sądu Rejonowego w Chrzanowie, w celu podjęcia działań zmierzających do zapewnienia szeroko rozumianego dobra rodziny.

Wykres nr. 5. Rozkład pracy socjalnej z podziałem na: mężczyzn, kobiety, dzieci oraz osoby starsze

Źródło. Dane OPS

Pracownicy socjalni w sytuacji zagrożenia bądź powzięcia informacji o sytuacji kryzysowej monitorują środowisko rodzinne. Po stwierdzeniu, iż rodzina może doświadczać trudności opiekuńczo-wychowawczych, przeprowadza się rodzinny wywiad środowiskowy – zgodnie z art. 11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Pracownik socjalny dokonuje analizy sytuacji rodziny, na podstawie, której wnioskuje o przyznanie usługi asystenta rodziny, informuje właściwe instytucje o potrzebie wsparcia dla rodziny lub proponuje właściwą formę pomocy dla rodziny. W roku 2022 przeprowadzono **39** wywiadów na podstawie artykułu 11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, gdzie **7 rodzinom** została przyznana usługa asystenta rodziny.

Istotnym zadaniem w kolejnych latach będzie włączenie w działania pracowników placówek oświatowych (w szczególności: żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe), które często w pierwszej kolejności mogą dokonać oceny ryzyka rodzin zagrożonych kryzysem, poprzez obserwację i kontakt z dzieckiem.

2. Centrum Usług Socjalnych w Chrzanowie

Na rzecz osób mających trudności w samodzielnym funkcjonowaniu, wywodzących się z terenu Gminy Chrzanów, codziennego wsparcia udziela Centrum Usług Socjalnych. Działalność wspomagająca obszar społeczny, zdrowotny, zawodowy oraz edukacyjny, realizowana jest poprzez następujące działy:

- Środowiskowy Dom Samopomocy,
- Świetlica Środowiskowa i Terapeutyczna,
- Dział Usług Opiekuńczych,
- Jadłodajnia,
- Noclegownia dla Bezdomnych Mężczyzn.

Świadczone formy pomocy mają na celu:

- przeciwdziałanie samotności osób starszych, utrzymanie tych osób w ich naturalnym środowisku i przeciwdziałanie instytucjonalizacji,
- organizację i aktywizację życia, pobudzanie do aktywności intelektualnej i motorycznej,
- integrację społeczną,
- reintegrację społeczną bezdomnych mężczyzn
- wsparcie i pomoc w podstawowych czynnościach życiowych,
- wsparcie i pomoc w załatwianiu spraw osobistych i urzędowych,

- doradztwo socjalne, psychologiczne, pedagogiczne,
- współpracę z instytucjami, organizacjami działającymi na rzecz osób starszych, niepełnosprawnych i bezdomnych oraz środowiskiem lokalnym,
- zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkoły podstawowej prawidłowej, zorganizowanej opieki wychowawczej w czasie pozalekcyjnym,
- podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego, aktywnego życia w środowisku społecznym oraz pełnienia należnych dla płci i wieku ról społecznych.

Świetlica Terapeutyczna i Świetlica Środowiskowa powołane zostały w strukturach chrzanowskiego Centrum Usług Socjalnych, celem szeroko rozumianego wsparcia rodzin z terenu Gminy Chrzanów. Rodziny wspierane były za sprawą objęcia dziecka działaniami edukacyjnymi oraz wychowawczo-opiekuńczymi. Samo dziecko osiągało wymierne korzyści ze wsparcia świetlicowego za sprawą pomocy w przezwyciężaniu trudności szkolnych i osobistych, a udział w terapii i socjoterapii korzystnie wpływał na podniesienie poziomu rozwoju. W trakcie prowadzonych zajęć podopieczni szkolili umiejętności z zakresu współpracy i współdziałania w grupie oraz planowania sposobu bezpiecznego i owocnego spędzania czasu wolnego. Poprzez udział w zajęciach świetlicowych małe dzieci mieli okazję poznania zasad zdrowego stylu życia.

Obydwie świetlice zraszają dzieci realizujące naukę na etapie szkoły podstawowej, udzielając im stacjonarnego wsparcia dziennego. W roku 2022 z zajęć organizowanych przez Świetlicę Środowiskową skorzystało łącznie **21 dzieci**, z kolei z zajęć oferowanych przez Świetlicę Terapeutyczną – łącznie **13 dzieci**.

W bogatej ofercie programowej obydwu Świetlic znalazły się cykliczne zajęcia o następującej tematyce:

- dydaktyczno-wyrównawczej – w ramach zajęć z uczniami, udzielano bieżącej pomocy w odrabianiu zadanych prac domowych, prowadzono o ćwiczenia o charakterze dydaktycznym, a także edukowano poprzez zabawę, zachęcając podopiecznych do gier edukacyjnych;
- profilaktycznej, przeciwdziałającej różnego rodzaju uzależnieniom – podopieczni uświadamiani byli w zakresie zagrożeń płynących ze środowiska lokalnego i rówieśniczego oraz szkodliwości alkoholu i środków psychoaktywnych. Uczniowie poprzez różnorodne formy warsztatowe doskonalili własne umiejętności z obszaru asertywnych zachowań.

Dodatkowo, w prowadzonej działalności prewencyjnej zastosowano formy aktywizujące dzieci w środowisku lokalnym, poprzez czynny udział w plenerowych akcjach profilaktycznych, typu „Majówka Świetlic Gminy Chrzanów”, Jesienny Rajd „Papieskim Szlakiem”;

- sportowo-rekreacyjnej – zajęcia i treningi w formie stacjonarnej i plenerowej, pobudzające do aktywności fizycznej, celem poprawy ogólnej kondycji organizmu i wpisujące się w zasady zdrowego stylu życia;
- muzycznej – pośród podopiecznych intuicyjnie powołana została formacja artystyczna, doskonaląca swe umiejętności w zakresie gry na instrumentach perkusyjnych oraz sztuce tańca. Odpowiednio przygotowani w tym zakresie uczniowie dawali popisy swych umiejętności artystycznych podczas różnorodnych występów okolicznościowych;
- plastycznej – twórcze warsztaty praktyczne, pobudzające wyobraźnię i kreatywność wśród uczniów;
- kulinarnej – podopieczni szlifowali własne umiejętności gastronomiczne, poznając sztukę kulinarną, a przy tym trenując samoobsługę;
- prac porządkowych – zajęcia praktyczne, celem wypracowania nawyku systematycznego utrzymania porządku we własnym otoczeniu;
- hobbyistycznej – zajęcia służące odkrywaniu własnych zainteresowań, pobudzające do samorozwoju i umożliwiające kreatywne spędzanie czasów wolnego;
- rekreacyjnej – zajęcia inspirujące do kontaktu z przyrodą i kulturą.

Centrum Usług Socjalnych w Chrzanowie, w ramach aktywności statutowej, prężnie współpracuje z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chrzanowie. Instytucje te współdziałają ze sobą przy realizacji celów ukierunkowanych na profilaktykę zdrowia oraz promowanie właściwych postaw społecznych.

W roku 2022, działające w strukturach chrzanowskiego CUS, Świetlice zorganizowały dla swoich wychowanków dwa spotkania okolicznościowe, promujące tradycję i wartości rodzinne, w których udział wzięło ponad 30 osób. Podopieczni, zrzeszeni w ramach Świetlicy Terapeutycznej oraz Świetlicy Środowiskowej, mieli okazję uczestniczyć w cyklicznych imprezach plenerowych, propagujących zdrowy styl życia, takich jak Rajd „Papieskim Szlakiem”, w którym uczestniczyło około 30 osób oraz Majówka Świetlic Gminy Chrzanów, która swą formą zjednoczyła około 80 uczestników. W zakresie działalności prewencyjnej, ukierunkowanej na uniknięcie zagrożeń płynących ze środowiska lokalnego i rówieśniczego

oraz uzależnienia od alkoholu i środków psychoaktywnych, wychowankowie Świetlic mieli okazję uczestniczyć w pogadankach i zabawach integracyjnych. Ponadto, podopieczni angażowani byli w konkursy tematyczne, quizy i zajęcia plastyczne.

3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chrzanowie

Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chrzanowie cechuje interdyscyplinarny charakter podejmowanych działań. W roku 2022 chrzanowska GKRPA nie tylko realizowała działania profilaktyczne we własnym zakresie, ale równocześnie wspierała organizacje pozarządowe i jednostki budżetowe realizujące takowe działania.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych roku 2022 zrealizowała następujące zadania:

- 12 posiedzeń ogólnych, w których zapoznawała się z bieżącymi zagadnieniami wynikającymi z realizacji programu, opiniowała wnioski o lokalizacji punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie, zapoznawała i opiniowała bieżące sprawy wynikające z realizacji programu GKRPA.
- 12 posiedzeń zespołu terapeutycznego. Osoby, które zostały zgłoszone do Komisji z powodu nadużywania alkoholu i wynikających z tego faktu problemów takich jak: rozkład życia rodzinnego, demoralizacja nieletnich, uchylenie się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny lub systematycznie zakłócanie spokoju lub porządku publicznego, otrzymywały pomoc w formie skierowania na określone terapie odwykowe, grupy wsparcia. Jeżeli jednak nie wyrażały dobrowolnie chęci zmiany swojej postawy życiowej i utrzymywania abstynencji to były kierowane do sądu w celu objęcia ich sądowym obowiązkiem podjęcia leczenia odwykowego.

Osoby są motywowane do uczestnictwa w spotkaniach AA na terenie Gminy. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chrzanowie ściśle współpracuje z instytucjami udzielającymi pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin głównie z Zakładem Lecznictwa Ambulatoryjnego – Poradnią Uzależnień w Chrzanowie, a także z innymi ośrodkami odwykowymi leczącymi stacjonarnie takimi jak np. Wojewódzki Ośrodek Leczenia Uzależnień w Parzymiechach.

Na posiedzeniach Zespołu ds. Profilaktyki i Świetlic Środowiskowych członkowie Komisji wspierali działalność placówki opiekuńczo-wychowawczej wsparcia dziennego o nazwie Świetlica Terapeutyczna oraz placówki wsparcia dziennego o nazwie Świetlica Środowiskowa. Zapoznawali się z bieżącymi potrzebami świetlic, czynnie uczestniczyli w ich

zajęciach i realizowanych przez nie programach profilaktycznych.

GKRPA prowadzi kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy Chrzanów, dotyczące przestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Kontrole są prowadzone przez członków Komisji upoważnionych przez Burmistrza Gminy Chrzanów.

W ramach działań z zakresu profilaktyki uzależnień wśród dzieci i młodzieży, a tym samym celem udzielenia wsparcia dla rodziny przeprowadzono:

1. Konkurs plastyczny „Dzieci i młodzież kontra nałogi”. W konkursie brały udział dzieci z chrzanowskich przedszkoli i szkół podstawowych. Wpłynęły w sumie 44 prace plastyczne. 12 uczestników zostało wyróżnionych i nagrodzonych, natomiast wszystkie prace zostały wykorzystane do wykonania kalendarza profilaktycznego na rok 2023.

2. W ramach współpracy z instytucjami działającymi na terenie Gminy Chrzanów Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zrealizowała we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Kultury Sportu i Rekreacji:

➤ akcję „Kulturalne wakacje w mieście”, czyli cykl zajęć kulturalno-animacyjnych z elementami profilaktyki uzależnień dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy Chrzanów. Uczestnicy skorzystali z oferty kulturalnej miasta jak i twórczego spędzenia wolnego czasu z dala od komputera, smartfona czy gier internetowych. Działaniom towarzyszyły pogadanki z zakresu profilaktyki uzależnień oraz bezpiecznego wypoczynku w mieście, zdrowego stylu życia, wpływu używek na kondycję psychofizyczną. Zajęcia przeprowadzono z użyciem alkohogli oraz narkogogli;

➤ program pn. „Zdrowa zabawa – fajna sprawa (edycja II)” w ramach kulturalnych wakacji w mieście. Był to cykl zajęć, obejmujących sferę zagadnień z prowadzenia zdrowego stylu życia, ze szczególnym uwzględnieniem zajęć edukacyjnych z elementami profilaktyki uzależnień dla dzieci i młodzieży w wieku od 13 do 18 lat z terenu Gminy Chrzanów. Działania te były inicjowane przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Chrzanowie, a odbywały się w formie spotkań warsztatowych, wzbogaconych o prezentacje multimedialne, zabawy edukacyjne, zajęcia rozwijające pasje i zainteresowania. Celem programu było wskazanie na zagrożenia wynikające z zażywania substancji psychoaktywnych, wpływu uzależnień na zdrowie i zachowanie człowieka;

➤ w ramach zajęć sportowych o wymiarze profilaktycznym, na terenie Gminy Chrzanów zrealizowano zawody o Puchar Polski w jeździe na deskorolce oraz warsztaty jazdy na deskorolce wzbogacone o elementy profilaktyki uzależnień. Wszystkie te działania były

realizowane w okresie wakacyjnym lub około wakacyjnym.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chrzanowie, realizując Gminny Program współpracowała z jednostkami gminnymi na terenie Chrzanowa tj. Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Chrzanowie, Prokuraturą, Sądem Rejonowym w Chrzanowie, Poradnią Leczenia Uzależnień i wojewódzkimi ośrodkami leczenia uzależnień oraz nauczycielami i wychowawcami w zakresie profilaktyki i pomocy ofiarom przemocy domowej.

GKRPA udzielała również wsparcia organizacjom pozarządowym w zakresie prowadzenia zdrowego stylu życia, promowania aktywności społecznej oraz wsparcia rodzin w zakresie profilaktyki uzależnień. W ramach powyższych działań dofinansowano zadania, wynikające z ustawy o zdrowiu publicznym, a były to:

- otwarty konkurs ofert na zlecenie realizacji zadań w zakresie realizacji zajęć sportowo- profilaktycznych i kulturalno-profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w trakcie roku szkolnego oraz pozostających w domach w okresie letnich wakacji;
- otwarty konkurs ofert na zlecenie realizacji zadań w zakresie zajęć profilaktycznych dotyczących uzależnień, obejmujących działania z zakresu turystyki i krajoznawstwa.
- osoby uzależnione i ich rodziny z terenu Gminy Chrzanów, dzięki wsparciu finansowemu GKRPA, uczestniczyły w XXX Ogólnopolskim Zlocie Rodzin Abstynenckich – Tatry 2022, który przeznaczony był dla osób uzależnionych (trzeźwych alkoholików) i współuzależnionych (ich rodzin). W czasie zlotu był realizowany program przez trenerów i terapeutów uzależnień Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie oraz innych specjalistów.

W okresie przedwakacyjnym, przeprowadzono konkurs ofert na zorganizowanie letniego wypoczynku dla dzieci ze świetlicy środowiskowej i terapeutycznej, działających w strukturach chrzanowskiego CUS. W letnim wypoczynku w Szarym Dworze uczestniczyło 33 dzieci. Organizatorem tego przedsięwzięcia był Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Śląska Hufiec Chrzanów. Przeprowadzono zajęcia z profilaktyki uzależnień w formie warsztatów tematycznych, konkursów mających na celu zapobieganie patologiom społecznym. Poprzez wspólny wypoczynek środowiska harcerskiego – Hufca oraz dzieci i młodzieży nieprzemieszczanej w ZHP, przybliżono wszystkim uczestnikom harcerski system wychowawczy oparty na Prawie Harcerskim, pracy w grupie rówieśników, koleżeńskości, zaradności itp.

Działania GKRPA są skoncentrowane głównie na pomocy i wsparciu rodziny zwłaszcza tej, w której występują dysfunkcje, a jest to najczęściej dysfunkcja związana ze zjawiskiem przemocy domowej.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wraz z Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Chrzanowie oraz Zakonem Maltańskim, współorganizowała XVII Oplątek Maltański, który miał miejsce w dniu 17.12.2022r. Było to spotkanie wigilijne, będące jednym z doraźnych działań Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie oraz Zakonu Maltańskiego. Jego celem jest wsparcie podopiecznych w okresie Świąt Bożego Narodzenia o charakterze duchowym i materialnym. Po dwóch latach pandemii – czasie izolacji i obostrzeń, w roku 2022 swobodnie można było powrócić do tradycyjnej formy Oplątka, a mianowicie Kolacji Wigilijnej, jakże ważnego spotkania przy stole łączącego wszystkich razem. Przez ostatnie dwa lata Oplątek Maltański odbywał się w formie mobilnej – dowożono wówczas paczki podopiecznym do ich miejsca zamieszkania. W roku 2022 możliwym było zasiąść przy wigilijnym stole, odczytać fragment Pisma Świętego, zjeść świąteczny posiłek oraz zaśpiewać kolędy. Spotkanie uświetnił występ artystyczny „Senior Singers”, złożony z senierek zrzeszonych w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Chrzanowie, który zaprezentował piękny repertuar kolęd. Tegoroczny Oplątek Maltański był skierowany do osób samotnych, starszych, chorych i niepełnosprawnych. Pomocą zostały również objęte dzieci przebywające w spokrewnionej pieczy zastępczej, jak i objęte wsparciem asystenta rodziny. Nie zapomniano również o naszych sąsiadach z Ukrainy, którzy znaleźli schronienie w naszej gminie w związku z trwającym na terenie ich kraju konfliktem zbrojnym. Uczestnicy Oplątka Maltańskiego mieli zapewniony ciepły posiłek i świąteczną paczkę, a dzieci spotkały się ze św. Mikołajem, który nie zapomniał o prezentach. Należy jednak przy tym wszystkim pamiętać, że to nie paczka była najważniejsza! Ważna była pamięć, spotkanie, relacje między ludźmi i to co z tego pozostało w sercu. Paczki zarówno dla dorosłych, jak i dla dzieci były przemyślane, były to prezenty dobre jakościowo i odpowiadające potrzebom obdarowanych. W organizację Oplątka Maltańskiego byli zaangażowani: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chrzanowie, Restauracja z terenu masta Chrzanowa „Pod Jesionem”, Państwo Wiesław i Halina Pstrucha, reprezentujący firmę „WIPEXIM”, Państwo Renata i Wojciech Małodobry, reprezentujący firmę „ASTIR”, Tauron Wydobycie Jaworzno, Związki Zawodowe z ZG „Janina” w Libiążu, Pan Grzegorz Kędziora – właściciel sklepu spożywczego w Chrzanowie, firma „DAN CAKE Polonia” w Chrzanowie. To dzięki w/wskazanym, podopieczni OPS w Chrzanowie mogli otrzymać potrzebne wsparcie. Najbardziej potrzebujący otrzymali

również wsparcie w postaci transportu, którym przy asyście opiekuna dotarli na spotkanie i zostali odwiezieni do domu po jego zakończeniu. Warto nadmienić, że Opłatek Maltański został już na stałe wpisany w dzieło pomocowe Samorządu Gminy Chrzanów, który od siedemnastu lat w ten sposób pomaga najbardziej potrzebującym mieszkańcom.

4. Placówki oświatowe

Współpraca placówek oświatowych ze środowiskiem stanowi bardzo ważny element. Przedszkole czy szkoła nie jest samotną wyspą, ale ważną instytucją dla lokalnej społeczności. Otrzymuje od niej wsparcie, ale sama też ma wiele do zaoferowania. Większość szkół dobrze radzi sobie z realizacją programów profilaktycznych, niestety gorzej jest na linii współpracy: szkoła-rodzic-instytucje społeczne. Placówki oświatowe mogą mieć ogromny wpływ na dziecko czy młodzież. Prawidłowo prowadzone zajęcia, dostosowane do wieku i możliwości dziecka, ciekawy program – adekwatny do sytuacji, czy wreszcie autorytet nauczyciela budowany na relacji zrozumienia, a nie zastraszania, może w wielu przypadkach przynieść ogromne korzyści we wspieraniu dzieci i młodzieży. Korzyści te przekładają się na wzrost świadomości u dzieci i młodzieży dotyczącej negatywnych zjawisk (uzależnień, agresji, przemocy) i ich konsekwencji, umiejętności spędzania wolnego czasu i dbania o własne bezpieczeństwo.

Nie sposób przecenić dobrze prowadzonych programów wspierających i profilaktycznych w placówkach oświatowych. Do ich głównych wartości możemy zaliczyć, oprócz wyżej wymienionych:

- program profilaktyczny obliguje placówkę do przyglądania się samej sobie – problemom, potrzebom i zasobom,
- włącza i aktywizuje rodziców oraz środowisko lokalne w tym instytucje społeczne,
- motywuje nauczycieli do podnoszenia kompetencji, zwłaszcza w obszarze wspierania dzieci i młodzieży,
- obliguje placówkę do oceny efektywności własnych działań wychowawczych i zapobiegawczych.

W roku 2022 placówkom oświatowym udało się zrealizować, ciekawe programy w zakresie wsparcia rodziny i dziecka. W głównej mierze działania placówek skupiły się na wewnętrznych prelekcjach, pogadankach, konsultacjach i indywidualnym wsparciu. Programy skierowane były zarówno do dzieci, jak i rodziców, co pokazuje świadomość szkół w obszarze wzajemnego współdziałania na linii rodzic – szkoła.

W roku 2022 realizację Gminnego Programu Wspierania Rodziny zadeklarowało 9 placówek przedszkolnych. W zakresie swoich działań placówki oferowały:

- zajęcia edukacyjne TUS – tzw. Trening Umiejętności Społecznych, działania ukierunkowane na podniesienie świadomości w zakresie praw dziecka, umiejętności radzenia sobie ze stresem, sytuacjami trudnymi i traumatycznymi; zajęcia dostosowane do wieku i poziomu rozwoju dzieci; zajęcia w formie cyklicznych spotkań;
- Przedszkole Samorządowe nr 10 w Chrzanowie, jako dodatkową formę wsparcia dziecka, uruchomiło trening zastępowania agresji. Elementy TZA wprowadzane były w bieżącej pracy z dziećmi, zwłaszcza w sytuacjach konfliktowych oraz trudnych, wymagających odniesienia się do strategii radzenia sobie z silnymi emocjami;
- systematyczne wsparcie psychologiczne, prowadzone na rzecz dzieci i rodziców w formie konsultacji indywidualnych;
- rozszerzona oferta pomocowa na rzecz przedszkolaków poprzez zajęcia indywidualne z pedagogiem specjalnym oraz logopedą;
- działania edukacyjne dla rodziców z obszaru: efektywnych form spędzania czasu wolnego, sposobów radzenia sobie z trudnymi, niejednokrotnie destrukcyjnymi sytuacjami, form okazywanych sobie uczuć, ukierunkowanych na zacieśnianie więzi między bliskimi sobie osobami. Pedagogizacja rodziców częstokroć przybierała formę regularnie ukazujących się i nieodpłatnych artykułów o treściach pedagogiczno – psychologicznych typu: „Rola rodziców w stymulowaniu harmonijnego rozwoju dziecka”, „Wychowujemy wspólnie – Dzieci mają prawa i obowiązki”. Rodzice częstokroć kierowani byli do specjalistycznych poradni, celem zrealizowania na rzecz dzieci z problemami odpowiednich terapii;
- praca poszczególnych placówek przedszkolnych ukierunkowana była na wzmacnianie pozytywnego obrazu rodziny za pośrednictwem umacniania więzi i relacji wewnątrzrodzinnych oraz zwrócenie uwagi na wartość kultury rodziny. I tak na przykład, Przedszkole Samorządowe nr 7 w Chrzanowie wzięło udział w akcji „Dobro tu i tam” – Kalendarz Adwentowy, polegającej na zaangażowaniu się dzieci w pomoc innym, zrobienie miłych niespodzianek i dobrych uczynków dla członków rodziny. Celem samej akcji było rozbudzanie wśród przedszkolaków empatii wobec innych, a także inspirowanie rodziców do kreatywnego spędzania czasu wolnego ze swoimi pociechami. Dużą popularnością wśród placówek przedszkolnych cieszyło się

wydarzenie pod nazwą „Piknik Rodzinny”, które nie tylko wzmacniało więzi na linii dziecko-rodzic, ale także integrowało rodziców ze środowiskiem przedszkolnym;

- średnia liczba uczestników w 2022 roku – dzieci w różnych przedziałach wiekowych od 3 lat wzwyż (na przykładzie wybranych placówek) wyniosła:
  - 75 dzieci – Niepubliczne Przedszkole im. Walta Disney’a w Chrzanowie
  - 130 dzieci – Przedszkole Samorządowe nr 5 w Chrzanowie
  - 68 dzieci – Przedszkole Samorządowe nr 1 w Chrzanowie
  - 125 dzieci – Przedszkole Samorządowe nr 7 w Chrzanowie

Jeżeli chodzi o szkoły podstawowe i ponadpodstawowe, to 12 placówek z terenu Gminy Chrzanów w roku 2022 zadeklarował realizację Gminnego Programu Wsparcia Rodziny. W zakresie swoich oddziaływań podejmowały następujące działania:

- uczniowie z jakimikolwiek trudnościami w kwestiach edukacyjnych, rodzinnych czy zdrowotnych otrzymują dodatkowe wsparcie ze strony zatrudnianych specjalistów – psycholog, pedagog. Szczególnym wsparciem objęci są uczniowie z niepełnosprawnościami, na rzecz których udziela się specjalistycznej pomocy oraz tworzy indywidualny program pracy. Placówki oświatowe na poziomie szkół podstawowych, ale także szkół ponadpodstawowych, umożliwiają wsparcie także rodzicom i opiekunom faktycznym uczniów, którzy borykają się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. Również uczniowie, którzy doświadczają przemocy w rodzinie mogą liczyć na dodatkową pomoc, nie tylko umożliwiającą zrozumienie mechanizmów zjawiska przemocy, ale przede wszystkim wzmacniającą psychikę ucznia i doskonalącą umiejętności chronienia siebie w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia zdrowia czy życia;
- w szkołach wdrożono szereg działań ukierunkowanych na promowanie zdrowego stylu życia oraz na profilaktykę zdrowia wśród dzieci i młodzieży, w tym z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom od tytoniu, alkoholu i środków psychoaktywnych. Szkolni specjaliści zachęcali uczniów do aktywnego udziału w rozmaitych programach profilaktycznych, oferując uczestnictwo w pogadankach, quizach i konkursach tematycznych. Odbyły się imprezy plenerowe, propagujące aktywne formy wypoczynku, zdrowy styl życia oraz integrację społeczną. Z uczniami omawiane były zagrożenia płynące ze stosowania środków psychoaktywnych czy też alkoholu, mechanizmy uzależnienia, a także dostępne punkty pomocowe, w których możliwe jest

uzyskanie wsparcia w wyjściu z nałogów. Szkoła Podstawowa im. Wojska Polskiego w Płazie dodatkowo zadbała o profilaktykę zdrowia psychicznego, przeprowadzając wśród uczniów zajęcia z zakresu dobrych praktyk edukacji inkluzyjnej – wzmagającej wśród uczniów również poziom tolerancji na ogólnopojętą odmienność;

- w celu zapobieżenia wystąpienia wśród uczniów zachowań problemowych, ryzykownych i sytuacji kryzysowych, placówki oświatowe realizują działania o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym, tworząc szkolne programy wychowawczo-profilaktyczne. I tak na przykład, w ramach wdrożonego programu profilaktycznego szkolni specjaliści ze Szkoły Podstawowej nr 8 z Oddziałami Integracyjnymi w Chrzanowie, na rzecz uczniów klas I-V przeprowadzili zajęcia poszerzające wgląd w sferę emocji i motywacji, upowszechniające wiedzę z zakresu praw dziecka oraz doskonalące umiejętności psychospołeczne. Ponadto, uczniowie uwrażliwiani byli na problematykę szeroko pojętej przemocy, cyberprzemocy, a także na pozytywne wzorce relacji. Z kolei, uczniowie z klas starszych (VI-VIII) wzmocniani byli poprzez warsztaty podejmujące tematykę wartości, typu odwaga i samodzielność, a także za sprawą zajęć doskonalących techniki radzenia sobie ze stresem oraz zajęć ukierunkowanych na rozwój osobisty. Dla wychowanków klas VIII zrealizowane zostały lekcje przez przedstawicieli służb więziennych z obszaru profilaktyki przestępczości nieletnich;
- I Liceum Ogólnokształcące w Chrzanowie uruchomiło specjalną skrzynkę listową, do której uczniowie w sposób anonimowy mogli wrzucać informacje o zagrożonym poczuciu bezpieczeństwa;
- placówki oświatowe podejmują współpracę międzyinstytucjonalną, aktywnie współpracując w zakresie swoich kompetencji z Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Chrzanowie, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chrzanowie, Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Chrzanowie, Komendą Powiatową Policji w Chrzanowie, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Chrzanowie, Powiatowym Ośrodkiem Wsparcia Dziecka i Rodziny w Chrzanowie, Zakładem Lecznictwa Ambulatoryjnego w Chrzanowie (w zakresie bilansów uczniów), Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Chrzanowie (w zakresie programów profilaktycznych). W sytuacji rozpoznania w rodzinie ucznia zjawiska przemocy domowej bądź podejrzenia jej występowania, kadra oświatowa współdziała z Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania

Przemocy w Rodzinie, powołanym w strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie;

- nową problematyką z którą musiały zmierzyć się szkoły w roku 2022 był konflikt zbrojny na Ukrainie, który spowodował napływ na teren całego kraju znacznej ilości dorosłych uchodźców wraz z małoletnimi dziećmi. Temat wojny był wyzwaniem nie tylko dla samych uczniów, ale również dla nauczycieli, którzy zmuszeni byli nie tylko dbać o bezpieczeństwo uczniów w dobie kryzysu wojny, kształtować postawę empatii wobec potrzebujących pomocy, ale również budować prawidłowe relacje pomiędzy uczniami w klasach wielokulturowych oraz zapobiegać dyskryminacji. W tym zakresie kadra pedagogiczna wspierana była bogatą ofertą szkoleniową, z której bardzo chętnie korzystano;
- z uwagi na zniesiony na terenie całego kraju stan epidemii Covid-19, powodujący przywrócenie nauki stacjonarnej w szkołach, placówki stanęły przed kolejnym wyzwaniem w postaci uruchomienia na rzecz uczniów działań wspierających ich powrót do murów szkolnych. W tym zakresie, należało m. in. podjąć czynności zmierzające do poprawy relacji między uczniami oraz ich wzajemnej integracji.;
- każda placówka oświatowa umożliwiła swoim uczniom pobyt na terenie świetlicy szkolnej, angażując się w ten sposób w dodatkową opiekę na rzecz ucznia, wymagającego dłuższego pobytu na terenie placówki, z uwagi na sytuację zawodową rodzica bądź opiekuna faktycznego;
- w obszarze działalności wspierającej rodzinę, na szczególną uwagę zasługuje praca Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Chrzanowie. W roku 2022 szkoła na rzecz rodziców przeprowadziła szkolenie w zakresie sposobów rozwiązywania problemów w rodzinach wychowujących dzieci niepełnosprawne intelektualnie i przewlekle chore, w aspekcie aktualnej sytuacji społeczno-ekonomicznej. Podczas warsztatów, rodzicom uświadomiono możliwe formy wsparcia instytucjonalnego w doświadczanych sytuacjach kryzysowych. Warto nadmienić, że rodzice mieli okazję korzystać z cyklicznych porad i działań wspierających, w celu podniesienia kompetencji wychowawczo-opiekuńczych. Spotkania prowadzone były przez psychologa i pedagoga. Zakres tematyczny spotkań objął następujące zagadnienia: konflikty rodzinne, trudności wychowawcze, konsekwencje prawne zachowań niepożądanych, sposoby radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych oraz możliwości uzyskania adekwatnego do problemu wsparcia i pomocy;

- uczniowie, uczęszczający do Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Chrzanowie, w roku 2022 wzmocnieni byli różnymi zajęciami o charakterze szkoleniowo-warsztatowym. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Chrzanowie gościł pracowników jednostek zewnętrznych z terenu Gminy Chrzanów, występujących w roli prelegentów na organizowanych warsztatach. Specjaliści, reprezentujący jednostki organizacyjne pomocy społecznej, tj. psycholog z Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Chrzanowie oraz instruktor terapii Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie, poprowadzili szkolenia wzmacniające świadomość i poczucie sprawstwa wśród uczniów. I tak, odpowiednio z psychologiem z POIK podjęto temat radzenia sobie z problemami emocjonalnymi, związanymi z zaniżonej samooceny własnej, a także temat możliwości rozwiązywania sytuacji trudnych w rodzinie i w środowisku rówieśniczym, z uwzględnieniem bieżących wydarzeń społeczno-politycznych oraz pandemii. Z kolei, instruktor terapii z OPS uświadomił uczniów w obszarze negatywnego wpływu na zdrowie płynącego z nadmiernego korzystania z Internetu oraz telefonów komórkowych. Uczniom uzmysłowiono jednocześnie wpływ uzależnień na powstawanie zachowań agresywnych oraz przemocy. Ponadto, zaprezentowano możliwości uzyskania pomocy i wsparcia w szkole oraz w środowisku lokalnym. W trakcie kolejnego z cyklu spotkania z instruktorem terapii, przeprowadzono szkolenie pn. „Zagrożenie uzależnieniami i ich wpływ na funkcjonowanie rodziny. Problemy zdrowotne, ekonomiczne i społeczne. Możliwość uzyskania pomocy i wsparcia”. Każdorazowo w omawianych spotkaniach udział wzięło 60 uczniów. W ciągu całego roku 2022 Ośrodek na rzecz swoich uczniów realizował zajęcia psychoedukacyjne, psychoprophylaktyczne i rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne. Zajęcia odbywały się w formie indywidualnej i grupowej, a dotyczyły między innymi takich obszarów jak:
  - rozpoznawanie zachowań asertywnych, agresywnych i uległych,
  - hierarchia systemu wartości,
  - budowanie poprawnych relacji z najbliższym otoczeniem, w tym pielęgnowanie relacji rodzinnych,
  - przeciwdziałanie przemocy w środowisku rodzinnym i rówieśniczym,
  - poszukiwanie pomocy w przypadku zagrożenia poczucia bezpieczeństwa.
- w zakresie działań wspierających rodzinę godną pochwały jest postawa reprezentowana przez Szkołę Podstawową nr 5 w Chrzanowie, która to dokonuje bieżącej oceny nie

tylko sytuacji rodzinnej ucznia, ale także sytuacji materialnej, celem oszacowania zapotrzebowania na rodzaj wsparcia. Wskazana placówka udziela zarówno wsparcia specjalistycznego na rzecz samego ucznia i jego środowiska rodzinnego, jak też zaangażowana jest w pomoc materialną na rzecz rodzin najbardziej potrzebujących. W roku 2022 szkoła przeprowadziła w swoich strukturach zbiórkę darów i paczek noworocznych w ramach akcji charytatywnej pn. „Dar serca”;

- Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Chrzanowie również przyczyniło się do szeroko rozumianego wsparcia wizerunku rodziny i wartości z nią związanych. W roku 2022 zorganizowano szkolną imprezę plenerową pn. „Piknik – rajd integracyjny”. W imprezie udział wzięli słuchacze wszystkich oddziałów Liceum – wieczorowych i zaocznych, wraz ze swymi najbliższymi członkami rodzin. Wydarzenie było kolejną odsłoną z cyklu, promującą aktywne formy wypoczynku, zdrowy styl życia oraz integrację międzypokoleniową. Licealistom zapewniono pedagogizację z zakresu samej procedury „Niebieskie Karty” oraz form wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, ukazując szereg praktyk pomocowych na rzecz ofiar przemocy domowej.
- Szkoła Podstawowa im. Wojska Polskiego w Płazie zaangażowała swoich wychowanków w udział w akcji „Szlachetna Paczka”, będącej ogólnopolskim projektem społecznym, zainicjonowanym przez Stowarzyszenie Wiosna, którego głównym celem jest materialna i mentalna pomoc rodzinom i osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.

5. Placówki służby zdrowia

Jednym z zadań własnych gminy są sprawy z zakresu ochrony zdrowia, w myśl (art. 7 ust. 1 pkt 5 ustawy o samorządzie gminnym). Do zadań własnych gminy w zakresie zapewnienia mieszkańcom dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej należy w szczególności:

- opracowywanie i realizacja oraz ocena efektów programów zdrowotnych wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców gminy;
- przekazywanie powiatowi informacji o realizowanych programach zdrowotnych; inicjowanie i udział w wytyczaniu kierunków przedsięwzięć lokalnych, zmierzających do zaznajamiania mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami;
- podejmowanie innych działań, wynikających z rozeznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców gminy.

W roku 2022 dostępne na terenie Gminy Chrzanów placówki służby zdrowia, zapewniały swoim mieszkańcom świadczenia w ramach podstawowej opieki zdrowotnej, ukierunkowane na promocję zdrowia, profilaktykę, diagnostykę oraz leczenie. Zgodnie z zasadą równego dostępu do świadczeń opieki medycznej, mieszkańcy Gminy mogli skorzystać z opieki zdrowotnej i sanitarno-epidemiologicznej.

6. Miejska Biblioteka Publiczna w Chrzanowie

Działania i wydarzenia dedykowane rodzinie oraz dzieciom i młodzieży, realizuje także Miejska Biblioteka Publiczna w Chrzanowie.

Chrzanowska Biblioteka Publiczna w roku 2022 w okresie letnim zaprosiła dzieci na zajęcia pod hasłem „Kulturalne wakacje w mieście”. Zajęcia odbywały się w formie warsztatów literacko-plastycznych, edukacyjnych, rozwijająco-relaksacyjnych, rękodzielniczo-artystycznych, florystycznych, arteterapeutycznych, a także spektakli teatralnych czy pokazów naukowych. W sumie zorganizowano 16 spotkań o różnorodnej tematyce. Ponadto Filie Biblioteczne w Balinie, Luszowicach, Płazie, Pogorzycach, osiedlu Południe, zorganizowały łącznie 47 spotkań warsztatowych, typu: warsztaty edukacyjne, artystyczne, arteterapeutyczne, florystyczne, profilaktyczne, literacko-plastyczne, zajęcia sportowe, spacer edukacyjny. We wszystkich zorganizowanych zajęciach warsztatowych wzięło udział około 1 200 osób.

Miejska Biblioteka Publiczna prowadziła także działania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży. W roku 2022 oddział dziecięcy oraz filie biblioteczne zaprosiły na zajęcia dzieci w wieku od 12 lat wraz z rodzicami/opiekunami. Zostały zorganizowane różnorodne formy zajęć w tym: warsztaty literacko-plastyczne, edukacyjne, artystyczne, językowe, spotkania autorskie z pisarzami i ilustratorami, konkursy literackie, plastyczne, różnorodne działania w ramach realizowanych projektów literacko-edukacyjnych, projekt „Mała książka – wielki człowiek” (oferta dla dzieci w wieku szkolnym i ich rodziców).

Od kilku lat chrzanowska biblioteka realizuje projekt „Zdrowa zabawa – fajna sprawa”, dofinansowany przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chrzanowie. Są to zajęcia prowadzone w czasie wakacji w oddziale dla dzieci i w czterech filiach bibliotecznych (Balin, Luszowice, Płaza, Pogorzyce). Zajęcia mają formę warsztatów i dotyczą tematyki nawiązujące bezpośrednio do zagadnień zdrowego trybu życia i wpływu uzależnień na zachowanie i zdrowie człowieka. Ważnym aspektem jest także uczenie sposobu pożytecznego spędzania czasu wolnego, rozwijanie pasji i zainteresowań najmłodszych

czytelników biblioteki, mieszkańców naszego miasta i regionu. Jedną ze zrealizowanych w tym zakresie form są zajęcia „Bądź niezależny” – warsztaty profilaktyczne (z wykorzystaniem alkogogli i narkogogli), w trakcie których starano się zwrócić uwagę na niekorzystny wpływ używek (alkohol, narkotyki) na zdrowie i zachowanie. W 2022 roku wprowadzony został element związany z niekontrolowanym, nadmiernym korzystaniem z różnego typu urządzeń mobilnych, jak: smartfon, komputer i ich wpływem na zdrowie oraz rozwój emocjonalny i fizyczny młodych ludzi (zajęcia z wykorzystaniem IT.gogli).

Ważnym elementem działań edukacyjnych i profilaktycznych są prowadzone w oddziale dla dzieci zajęcia biblioterapeutyczne dla przedszkolaków oraz uczniów szkół podstawowych (grupy zorganizowane). Są to spotkania prowadzone w oparciu o odpowiednio dobrane teksty literackie, które zawierają uniwersalne wartości wychowawcze: wskazują prawidłowe wzory postępowania, przedstawiają problem dobra i zła, rozwijają wyobraźnię i wspierają logiczne myślenie. Podsumowując, w całej sieci bibliotecznej (biblioteka główna i filie biblioteczne) zorganizowano w sumie 621 spotkań (dotyczących edukacji i profilaktyki). We wszystkich zajęciach uczestniczyło łącznie około 13400 dzieci i młodzieży.

Na podstawie porozumienia zawartego w dniu 30.11.2018r. pomiędzy Miejską Biblioteką Publiczną w Chrzanowie, a Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Chrzanowie, w roku 2022 kontynuowano współpracę w ramach projektu pn. „I Ty też możesz...” polegającą na wspieraniu podopiecznych Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie – dzieci i młodzieży w wieku 3-12 lat oraz ich rodziców, w szczególności z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych, zagrożonych przemocą oraz wykluczeniem społecznym. Dzieci i młodzież z ograniczoną sprawnością fizyczną i psychiczną oraz ich rodzice mogli uczestniczyć w zajęciach edukacyjnych i literackich, w tym biblioterapeutycznych, organizowanych przez Bibliotekę. Uczestnictwo w zajęciach miało na celu przeciwdziałanie społecznemu wykluczeniu, konstruktywne zagospodarowanie wolnego czasu, promowanie pozytywnych wzorców i rozwijanie zainteresowań dzieci i młodzieży.

Zgodnie z w/wskazanim porozumieniem, osoby zamieszkujące Gminę Chrzanów i korzystające z pomocy chrzanowskiego OPS, miały możliwość korzystania z szerokiej oferty Miejskiej Biblioteki Publicznej w Chrzanowie, w tym zorganizowanych zajęć: edukacyjnych, relaksacyjnych oraz biblioterapeutycznych. W 2022 roku podopieczni OPS w Chrzanowie mogli uczestniczyć w zorganizowanym spotkaniu mającym na celu poznanie zasad korzystania z biblioteki, jej oferty kulturalnej, literackiej i edukacyjnej w tym także korzystanie z „Bajeczkowa” – miejsca indywidualnych zabaw z dziećmi z wykorzystaniem dostępnych

zabawek, gier i książek. Oddział dla dzieci udostępnił dobraną tematycznie literaturę do zajęć i imprez okolicznościowych organizowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie oraz sporządził listę książek biblioterapeutycznych na tzw. trudne tematy do wykorzystania w pracy z osobami/rodzinami objętymi asystenturą. Ponadto podopieczni byli na bieżąco informowani przez asystenta rodziny o aktualnej ofercie zajęć i spotkań planowanych w bibliotece (grafik miesięczny, informacje na stronie www i portalach społecznościowych biblioteki).

III. ASYSTENT RODZINY

Wsparcie w formie asystenta rodziny zostało wprowadzone Ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W tym akcie uregulowane zostały również najważniejsze aspekty (w tym: wymagania formalne, cele i zakres zadań, sposób finansowania). Instytucja asystenta rodziny jest także wspomniana w *Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 – Nowy Wymiar Integracji*, gdzie podkreślono szczególną wagę tej formy wsparcia, jako usługi kierowanej do rodziny wychowującej dziecko¹. Z punktu widzenia instytucji asystenta rodziny, przełomowym momentem było nałożenie na gminy z początkiem 2015r. obowiązku zapewnienia usługi asystenta rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze. W latach wcześniejszych zatrudnianie asystentów rodzin było bowiem działaniem fakultatywnym gminy. We wspomnianym już na wstępie *Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 – Nowy Wymiar Integracji*, rodzina wskazana jest jako główny adresat działań, gdzie jako nadrzędne zadanie określono „troskę o osoby, rodziny i całe środowiska lokalne doświadczające deprywacji, często wielorakich, i w związku z tym narażonych na wykluczanie zarówno z rynku pracy jak i z innych obszarów życia społecznego”². W tymże samym dokumencie zwrócono także uwagę na ogromną rolę rodziny w prawidłowym rozwoju dziecka i konieczności pomagania jej w przewyżnianiu trudności opiekuńczo-wychowawczych, jako kluczowego elementu „najlepszym przykładem faktycznej usługi kierowanej do rodziny wychowującej dziecko jest pomoc asystenta rodziny, który aktywnie wspiera rodzinę wychowującą dzieci, w której mają miejsce problemy trudne do pokonania samodzielnie przez tę rodzinę, w tym pomoc rodzicom ubiegającym się o odzyskanie pełni władzy rodzicielskiej, o ile jest to zasadne”.

---

1 Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, s. 18

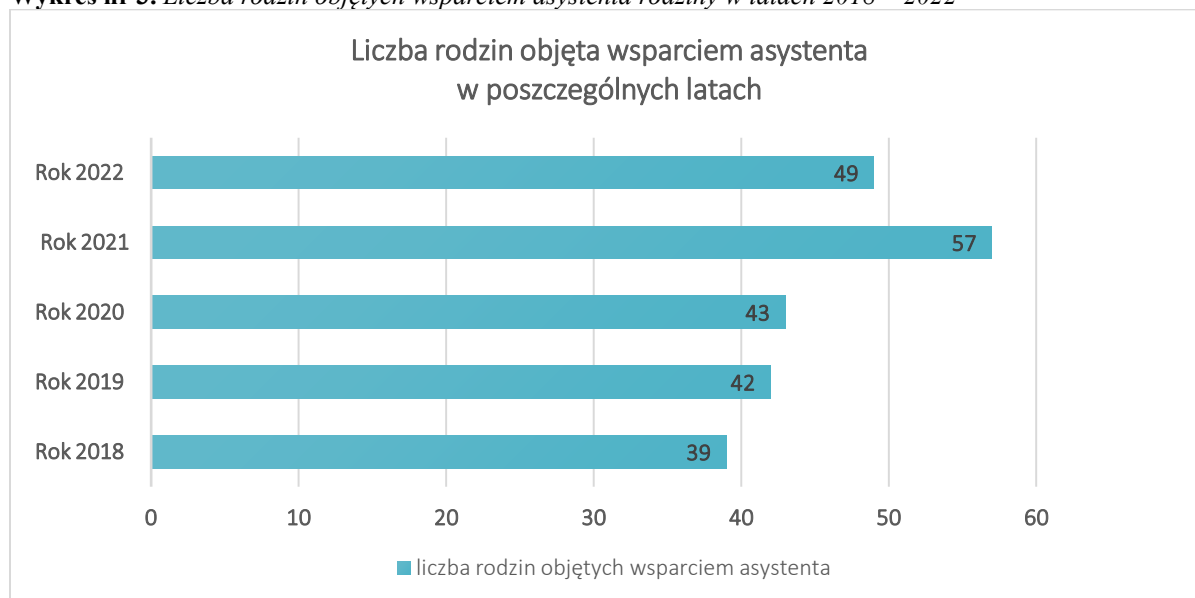
2 Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, s. 27

Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie realizuje usługę asystenta rodziny od 2012 roku. Dyrektor Ośrodka Zarządzeniem Nr 60/2017 z dnia 24 sierpnia 2017 roku wprowadził procedurę przydzielenia asystenta rodziny, działań podejmowanych przez asystenta i pracownika socjalnego na rzecz rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

W Ośrodku Pomocy Społecznej w Chrzanowie w roku 2022 zatrudnionych było 3 asystentów rodziny (asystenci zatrudnieni na umowę o pracę w trybie czasu zadaniowego). W roku 2022 asystenci rodziny objęli wsparciem w sumie **49 rodzin** (w tym 1 rodzina z ustawy „Za Życiem”), w których wychowywało się **84 dzieci** (w roku 2018 – wsparciem objęto 39 rodzin, w których wychowywało się 74 dzieci, w roku 2019 – wsparciem objęto 42 rodziny w których wychowywało się – 85 dzieci, w roku 2020 – wsparciem objęto 43 rodzin, w których wychowywało się 74 dzieci, w roku 2021 – wsparciem objęto 57 rodzin, w których wychowywało się 92 dzieci).

Na podstawie tych danych możemy zobaczyć, iż usługa asystenta rodziny jest coraz bardziej potrzebna, a wsparcie asystenta nierzadko jest jedyną formą pomocy, która pozwala pozostać dzieciom w środowisku przy niewydolnym systemie rodzinnym.

Wykres nr 3. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2018 – 2022

Źródło: dane OPS

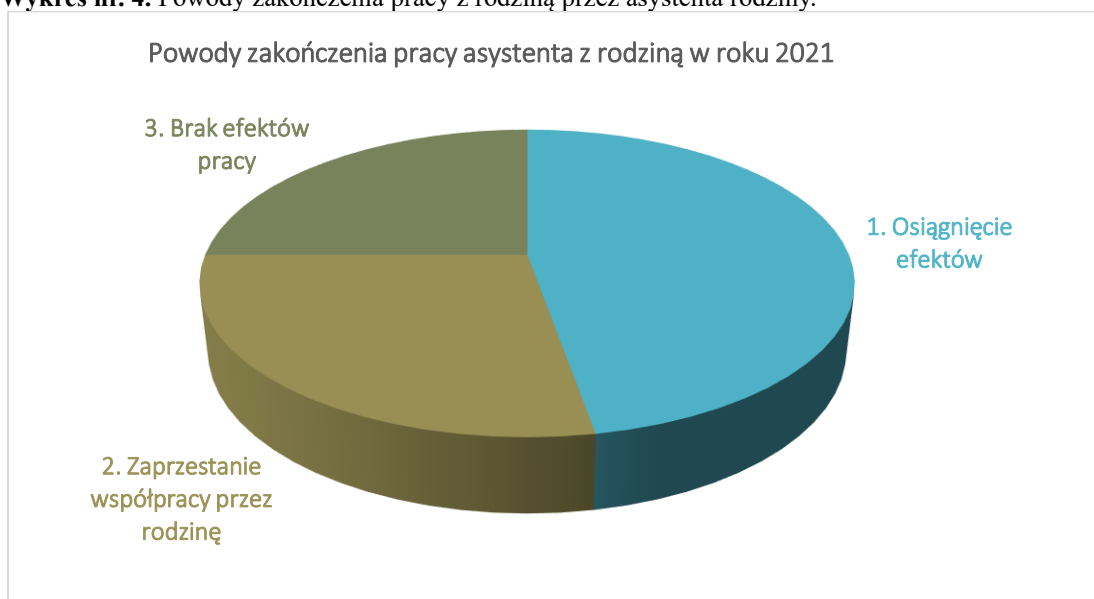
W 2022 roku na podstawie postanowienia Sądu realizowano usługę w **21 rodzinach**. Liczba ta wskazuje na niską motywację rodzin do zmiany i niski poziom zaangażowania w poprawę swojej sytuacji życiowej. Rodziny do współpracy z asystentem kierowane są

głównie na podstawie postanowienia sądu lub w sytuacji, kiedy wszelkie inne formy wsparcia nie przynoszą efektów. Takie podejście przyczynia się, do jakości współpracy z asystentem rodziny, jak również coraz częściej podejmowania przez asystentów rodziny działań zaradczych, interwencyjnych. Istotne jest zatem wskazywanie rodzin do pracy z asystentem rodziny przez instytucje (placówki oświatowe, służbę zdrowia, poradnie psychologiczno-pedagogiczne), które są w bezpośrednim kontakcie z dzieckiem i rodziną na etapie wczesnej fazy sytuacji problemowej.

W 2022 roku zakończono pracę z **36** rodzinami. Powodem zakończenia pracy z rodziną przez asystenta rodziny były następujące przyczyny:

- osiągnięcie efektów – 17 rodzin,
- zaprzestanie współpracy przez rodzinę – 10 rodzin,
- brak efektów pracy – 9 rodziny.

Wykres nr. 4. Powody zakończenia pracy z rodziną przez asystenta rodziny.

Źródło: dane OPS

Asystenci rodziny w roku 2022 wraz z rodzinami sporządzili **56** planów pracy, zawierających cele pracy, metody i narzędzia ich realizacji, zakres odpowiedzialności poszczególnych osób za ich realizację oraz czynniki sprzyjające lub utrudniające realizację planu.

Asystentura rodziny pełni ważną rolę w systemie wspierania rodziny. Niezależnie od pracowników socjalnych, asystent rodziny zajmował się pomocą i pracą z rodziną głównie w obszarze opiekuńczo-wychowawczym. Celem pracy asystenta było osiągnięcie przez rodzinę

podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem było niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Zadaniowy czas pracy asystenta służył realnym potrzebom i rytmowi życia rodziny. Rola asystenta rodziny miała istotne znaczenie już na etapie profilaktyki. Jego zadaniem było całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożone różnymi dysfunkcjami. W pierwszej kolejności osoba pełniącą tę funkcję dbała o rozwiązanie podstawowych problemów socjalnych rodzin: mieszkaniowych, materialnych, zdrowotnych, czy prawnych, gdyż zaspokojenie tych podstawowych potrzeb pozwalało na realizację celów wyższego rzędu. Ponadto, asystent pomagał również w rozwiązaniu problemów podopiecznych i w razie potrzeby kierował ich do odpowiednich specjalistów. Asystenci rodziny współpracując z rodziną realizowali w szczególności zadania polegające na:

- pomocy w poprawie sytuacji życiowej rodziny – prowadzenie gospodarstwa domowego,
- pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalno-bytowych (przy ścisłej współpracy z pracownikiem socjalnym z rejonu rodziny),
- pomocy w rozwiązywaniu problemów emocjonalno-psychologicznych, prawnych (przy współpracy ze specjalistami zatrudnionymi w Ośrodku Pomocy Społecznej w Chrzanowie, tj. psycholog, prawnik instruktor terapii uzależnień, specjalista ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, lub innych instytucji),
- pomocy w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych z dziećmi, pomocy w kształtowaniu prawidłowych wzorców rodzicielskich,
- wspieraniu inicjatyw i aktywności społecznej rodziny,
- motywowaniu do podnoszenia kwalifikacji zawodowych członków rodziny, utrzymanie bądź aktywne poszukiwanie pracy,
- pomocy w kształtowaniu prawidłowych postaw społecznych, prowadzenie indywidualnych konsultacji, rozmowy dyscyplinujące, profilaktyczne i motywujące, treningi (czystości, budżetu, postaw rodzicielskich, zawodowe, poczucia własnej wartości itp.).

Kolejną bardzo trudną sytuacją kryzysową dla rodziny jest świadomość zagrożenia ciąży lub wiedza, iż poczęte dziecko urodzi się poważnie chore, czy umrze tuż po porodzie. Naprzeciw takim zagrożeniom wychodzi ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet

w ciąży i rodzin „Za Życiem”. W roku 2022 z tej formy pomocy skorzystała jedna rodzina. Z rodziną przeprowadzono wywiad, na podstawie którego opracowano kompleksowy plan pomocy i wsparcia. W trosce o prawidłowe funkcjonowanie rodziny, plan pomocy obejmował obszary pracy:

- *wsparcie informacyjne* – pomoc w dotarciu do ważnych informacji wspierających rodzinę na poziomie powiatu i województwa (adresy instytucji, organizacji pozarządowych, specjalistów), pomoc w dotarciu do ważnych informacji z zakresu profilaktyki zdrowia, proponowanie aktywnych form rodzinnej rekreacji i wypoczynku z wykorzystaniem ofert lokalnych;
- *wsparcie emocjonalne* – dawanie komunikatów wspierających, okazywanie empatii, umożliwienie kontrolowanego wglądu w przeżywane emocje;
- *wsparcie wartościujące* – ukazanie, że rodzina to wartość sama w sobie, ukazanie zasobów indywidualnych członków rodziny, wzmocnienie więzi wewnątrzrodzinnych, zwracanie uwagi na wartości kultury rodziny.

Wskazane wyżej etapy pracy posłużyły osiągnięciu indywidualnych korzyści dla rodziny objętej tego typu wsparciem. Matka dziecka odpowiedzialnie stosowała się do zaleceń lekarskich, przygotowała się na przyjście noworodka, zerwała kontakt z ojcem biologicznym dziecka, który bardzo negatywnie wpływał na funkcjonowanie rodziny. W/w ustabilizowała własną sytuację socjalno-bytową. Podjęła się załatwienia istotnych spraw formalnych z chwilą przyjścia na świat dziecka (wybór odpowiednich specjalistów, ustalenie ojcostwa). Matka dziecka została wyposażona w informację o możliwości skorzystania z dalszej formy pomocy asystenta rodziny, zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Praca z rodziną w oparciu o ustawę wsparcia kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” została zakończona z dniem 30.04.2022r. po osiągnięciu pozytywnych rezultatów, tzn. zrealizowaniu wszystkich celów w tym osiągnięciu stabilizacji rodzinno-socjalnej oraz narodzinach zdrowego dziecka.

W roku 2022 na realizację zadania zatrudnienia asystentów rodziny wydano kwotę 193 458,69 zł. Uzyskano także środki w ramach programu Asystent Rodziny na rok 2022 z Funduszu Pracy z przeznaczeniem na wypłatę jednorazowego dodatku do wynagrodzenia asystentów rodziny w wysokości 9 000 zł. Celem dofinansowania była pomoc w realizacji zadań wykonywanych przez asystentów rodziny, w tym również realizacji przez asystentów rodziny wsparcia, o którym mowa w art. 8 ust. 2 i 3 ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, co czyni asystenta rodziny ważnym ogniwem w systemie wsparcia rodziny.

1. Rodziny wspierające

Kolejnym elementem wpisującym się w działania pomocowe rodzin przeżywających trudności są Rodziny Wspierające. Stanowią one instrument mający na celu wsparcie rodziców biologicznych oraz zastępczych w sprawowaniu opieki i wychowaniu dzieci. Pełnienie roli rodziny wspierającej jest nieodpłatne. Niemniej gmina ma obowiązek zawrzeć umowę z rodziną, w której zostaną zdefiniowane koszty, które podlegają zwrotowi. W 2022r. w ramach tego zadania na terenie Miasta Chrzanów nie szkolono rodzin wspierających i nie podpisano żadnej umowy. Trudność w realizacji tego zadania polegała na tym, że rodziny nie były zainteresowane pełnieniem funkcji rodziny wspierającej. Dużą rolę w takim stanie rzeczy niewątpliwie odgrywa fakt, iż pełnienie roli rodziny wspierającej jest nieodpłatne, zatem wymaga od ewentualnych osób chcących pełnić tę funkcję rzeczywistego oddania i bezinteresownej chęci niesienia pomocy.

IV. MONITORING SYTUACJI DZIECKA Z RODZINY ZAGROŻONEJ KRYZYSEM LUB PRZEŻYWAJĄCEJ TRUDNOŚCI W WYPEŁNIANIU FUNKCJI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZEJ Z TERENU GMINY CHRZANÓW

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, to kolejny obszar, który wpisuje się w realizację zapisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Asystent rodziny po zakończeniu pracy z rodziną prowadzi monitoring, który wynosi do 3 miesięcy. Do monitorowania asystent rodziny wykorzystuje tzw. *Kartę monitorowania rodziny po zakończeniu pracy asystenta rodziny*, na których zapisuje się: datę wizyty, opis wizyty, uwagi (w razie potrzeby). W 2022r. liczba rodzin objętych monitoringiem po zakończeniu pracy z asystentem rodziny wynosiła **15**, tym samym zrealizowano zapis art. 15 ust 1 pkt. 16 w/w ustawy, mówiący o monitorowaniu funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy asystenta.

Na ośrodkach pomocy społecznej spoczywa także obowiązek sporządzania sprawozdań, zwany przez ustawodawcę sprawozdawczością. W roku 2022 sporządzone zostały przez OPS w Chrzanowie w sumie 2 sprawozdania jednorazowe i 2 resortowe/systemowe, które zostały przesłane za pomocą Centralnej Aplikacji Statystycznej CAS. Sprawozdania jednorazowe dotyczyły: harmonogramu realizacji zadania „Asystent Rodziny 2022” – kwota przyznanej

dotacji z rozbiciem na miesiące, okresy zatrudnienia asystenta rodziny; realizacji „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej w roku 2022; oraz realizacji zadań przez asystentów rodziny. Sprawozdania resortowe dotyczyły: sprawozdawczości rzeczowo-finansowej z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie w swoich działaniach starał się wykorzystać wszystkie dostępne instrumenty, aby móc wypełniać prawidłowo swoje zadania, o czym świadczy fakt, iż co roku otrzymuje się dotację do zatrudnienia asystenta rodziny (dotacja w sposób ciągły jest przyznawana od 2012r.).

V. FINANSOWANIE POBYTU DZIECI W PIECZY ZASTĘPCZEJ

Zgodnie z art. 191 ust. 9 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań gminy należy również współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka. Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi koszty w wysokości:

- a) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- b) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- c) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Finansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej, to kolejny obszar, który jest realizowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie. Koszty poniesione za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w roku 2022 wyniosły: w łącznej kwocie **865 712,77 zł.** (w 2018r. – 569 125,29 zł., w 2019r. – 596 270,11 zł, w 2020r. – 687 128,95 zł, w 2021r. – 761 624 zł). Na instytucjonalną pieczę zastępczą przeznaczono kwotę **494 200,60 zł**, a koszty związane z rodzinną pieczę zastępczą wyniosły **371 512,17 zł.** Powyższe dane pokazują, że koszty związane z pieczę zastępczą z roku na rok są coraz wyższe. Powodem takiego stanu rzeczy jest bardzo wysoki wzrost miesięcznego kosztu utrzymania dziecka w placówce oraz zwiększenie procentowego udziału gminy w ponoszonych kosztach.

W roku 2022 w pieczy zastępczej było umieszczonych łącznie **32 dzieci** (w latach poprzednich: 2018r. – 20 dzieci, 2019r. – 27 dzieci, 2020r. – 21 dzieci, 2021r. – 31 dzieci).

Na dzień 31.12.2022r. w pieczy zastępczej przebywało w sumie **103 dzieci**, w tym w instytucjonalnej pieczy zastępczej – 30 dzieci, a w rodzinnej pieczy zastępczej – 73 dzieci. W minionym roku usamodzielniało się 2 dzieci, 3 dzieci została poddanych procesowi adopcji, 2 umieszczono w pieczy zastępczej u rodziny, 1 dziecko wróciło do rodziny biologicznej.

Analizując powyższe liczby można zauważyć niepokojący trend wzrostu liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej. Zjawisko to występuje nie tylko na terenie Gminy Chrzanów, ale ma charakter ogólnopolski. Związane jest to prawdopodobnie z postępującym kryzysem rodziny w obszarze funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Kryzysy zewnętrzne takie jak: stan epidemii, konflikt zbrojny na Ukrainie, gwałtowny wzrost kosztów życia, w negatywny sposób wpływają na homeostazę rodziny i przyczyniają się do uruchomienia kryzysów wewnątrzrodzinnych, z którymi rodzina nie umie sobie samodzielnie poradzić.

VI. PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE REALIZOWANE PRZEZ OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W CHRZANOWIE

Rodzina przeżywająca trudności o charakterze opiekuńczo – wychowawczym lub będąca w kryzysie na skutek wydarzenia, które zachwiało jej homeostazę, może skorzystać w Ośrodku Pomocy Społecznej w Chrzanowie ze specjalistycznego wsparcia zatrudnionych specjalistów takich jak: psycholog, prawnik, starszy instruktor terapii, specjalista ds. przeciwdziałania przemocy czy pracownik socjalny. Poradnictwo specjalistyczne prowadzone jest przez Dział Pracy Socjalnej, Usług i Profilaktyki w formie: konsultacji, porad, wsparcia, spotkania wspierającego, interwencji.

W roku 2022 Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie udzielił następującego rodzaju wsparcia:

- wsparciem psychologicznym – objęto **33 osoby** (liczba konsultacji – 256),
- wsparciem starszego instruktora – objęto **177 osoby** (liczba konsultacji – 1079),
- wsparciem rodzinnym – **objęto 15 osób** (liczba konsultacji – 74),
- wsparcie specjalisty ds. przemocy – objęto **52 osoby** (liczba porad – 569),
  - ✓ w grupie terapeutycznej dla osób doznających przemocy uczestniczyło – **18 kobiet** (43 spotkania),
- w grupie intensywnej terapii uzależnienia od alkoholu uczestniczyło – **35 osób**, w 2022 roku odbyło się 59 sesji grupowych po 2 godziny każda, co daje w sumie 118 godzin pracy terapeutycznej,

- z poradnictwa prawnego skorzystały – **72 osoby** (liczba porad – 101).

VII. DZIAŁANIA PODNOSZĄCE KOMPETENCJE I PROFESJONALIZM KADRY ZAJMUJĄCEJ SIĘ PRACĄ Z RODZINĄ

Istota pracy osób zawodowo zajmujących się pracą z rodziną bezpośrednio związana jest z koniecznością uczenia się przez całe życie. Zakres obszarów, na których należy się skupić, podnosząc własne kompetencje trudno precyzyjnie określić, choćby z uwagi na złożony charakter sytuacji problemowych występujących w rodzinach. W swojej codziennej pracy osoby te nierzadko są zmuszone do działania w sposób niestandardowy, do stosowania rozwiązań dotychczas nieznanymi, dopasowanych do konkretnej, często niejednoznacznej sytuacji. Nieustanne konstruowanie roli zawodowej, wynika także z natury ich codziennych działań, które niejednokrotnie wymagają ciągłej refleksji. Ponadto problemy rodzin, które powinny być rozwiązywane, zazwyczaj nie są wewnętrznie spójne, co może rodzić dylematy dotyczące zakresu i sposobu udzielenia pomocy czy wsparcia.

Zgodnie z zapisem ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, kadra systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej oraz służby zaangażowane w realizację zadań wynikających z powyższej ustawy, są zobowiązane do podnoszenia swoich kompetencji. Zakres podnoszenia kwalifikacji i kompetencji bezpośrednio przekładających się na profesjonalizm w pomaganiu rodzinom i ich wspieraniu, można podzielić na dwa obszary:

- pierwszy, to obszar merytoryczny, na który składa się przygotowanie do zawodu i ciągle doskonalenie w tym zakresie poprzez szkolenia, kursy, superrewizje, samodoskonalenie itp.
- drugi obszar dotyczy tzw. kompetencji miękkich, a więc całego spektrum umiejętności, które przekładają się na efektywną pracę, zarówno z klientem, jak i współpracownikami.

Szkolenia dla pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie:

1. W roku 2022 przeprowadzono dwudniowe szkolenie wyjazdowe w terminie 20.05.-21.05. W szkoleniu wzięło udział w sumie 25 pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie, związanych z projektem rozdzielenia pracy socjalnej od postępowań administracyjnych. W ramach szkolenia przeprowadzono 20 godzin zajęć prelekcyjno-warsztatowych. Każdy z uczestników otrzymał materiały szkoleniowe oraz

zaświadczenie

o odbyciu szkolenia. Sporządzono listę obecności na szkoleniu. Szkolenie zostało sfinansowane z wkładu własnego – poniesiony koszt, to 17 875,20 zł. Tematyka szkolenia obejmowała następujące zagadnienia:

- nabycie wiedzy i umiejętności w zakresie opracowywania i realizacji projektów społecznych,
- sposoby zwiększenia jakości i efektywności oferowanej pomocy,
- umiejętność indywidualnej pracy z klientem,
- zwiększenie skuteczności udzielanego wsparcia poprzez nabycie nowych metod, technik i narzędzi pracy,
- profesjonalizacja działania – praca nad własnym warsztatem.

2. Szkolenia dla asystentów rodzin zatrudnionych w Ośrodku Pomocy Społecznej w Chrzanowie w roku 2022:

- cykl spotkań superwizyjnych dla kadry systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej w okresie kwiecień 2021 – marzec 2022, organizowanych przez ROPS w Krakowie,
- szkolenie pt. „Otwieramy Żłobki – Małopolskie” w terminie marzec 2022r.,
- szkolenie „Zmiany w Ustawie o Wspieraniu Rodziny i Systemie Pieczy Zastępczej” w terminie grudzień 2022r.

3. Szkolenia pedagogów z placówek oświatowych z terenu Gminy Chrzanów w obszarze wspierania rodziny:

- szkolenia, typu: „Jak chronić dzieci i młodzież w tym wyjątkowo trudnym czasie. Depresja i uzależnienia – porozmawiajmy o tym”, „Problemy dzieci i młodzieży we współczesnym świecie”, „Problem samouszkodzeń wśród dzieci i młodzieży”, „Skoła relacji – jak budować efektywną współpracę z uczniem, rodzicami, nauczycielami?”,
- kadra pedagogiczna podnosiła swoje kwalifikacje na poziomie studiów podyplomowych, m.in. z zakresu integracji sensorycznej, zaburzeń ze spektrum autyzmu – zaburzenia neurorozwojowe, pedagogiki specjalnej,
- podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadry pracowniczej za sprawą rozmaitych kursów, szkoleń, zajęć warsztatowych, a niejednokrotnie także i studiów; udział

przedstawicieli przedszkoli w rozmaitych tematycznie konferencjach, typu „19 Ogólnopolska Konferencja Dziecko pokrzywdzone przestępstwem”.

VIII. DZIAŁANIA ŁĄCZĄCE AKTYWNOŚĆ RÓŻNYCH INSTYTUCJI, PODMIOTÓW ZAANGAŻOWANYCH W DZIAŁANIA NA RZECZ RODZIN

Odnosząc się do współpracy podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz rodziny, w pierwszej kolejności należy się odnieść do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Z ustawy tej wynika, że obowiązek wspierania rodziny spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej, które to realizują ten obowiązek, między innymi we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami, Policją, podmiotami oświaty i leczniczymi, kościołami czy organizacjami społecznymi. Poza tym, zgodnie z art. 15 ust. 1, do zadań asystenta rodziny należy współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny.

Interdyscyplinarna praca w obszarze wsparcia rodziny jest podstawą do wprowadzania w system rodziny trwałej, pozytywnej zmiany. Interdyscyplinarne podejście, odwołujące się do potencjałów społeczności lokalnej, pozwala postrzegać środowisko rodzinne, jako bogate w zasoby, które są naturalnym źródłem zróżnicowanych możliwości działania i wewnętrznego oparcia w sytuacjach trudnych. Rozpoznanie zasobów jest kluczowe w rozwiązywaniu problemów. Należy zauważyć, że taka perspektywa postrzegania środowiska rodzinnego skłania do koncentrowania się na jego zasobach. *„Zamiast nastawienia „interwencyjnego”, w którym dominuje tendencja do szacowania jego problemów, deficytów czy też patologii, w celu podejmowania działań naprawczych eliminujących ujawnione negatywne zjawiska, zakłada nastawienie „konstruktywne”³.*

Zaangażowanie różnych instytucji z obszaru pomocowego na rzecz rodziny, pozwala stworzyć kompleksowy plan pomocy zwiększający skuteczność podejmowanych działań oraz minimalizuje ryzyko związane z niewłaściwym doбором metod i technik pracy.

Działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie – na terenie Gminy

---

3 W. Blok, Praca socjalna w społeczeństwie demokratycznym. Krótkie, ilustrowane wprowadzenie [w:] W. Blok, P. Czekanowski (red.), Praca ze społecznościami lokalnymi. Podstawowe materiały z Polski, Holandii i Wielkiej Brytanii, Gdańsk – Leeuwarden 2001, s. 22.

Chrzanów podejmowane są przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Celem działania Zespołu Interdyscyplinarnego jest koordynowanie systemu przeciwdziałania przemocy domowej na najniższym szczeblu samorządu terytorialnego – w obszarze gminy. Zespół Interdyscyplinarny tworzy grupa ludzi, specjalistów z różnych dziedzin, reprezentujących rozmaite instytucje, zajmująca się rozwiązaniem konkretnego problemu przy wykorzystaniu zasobów, będących w dyspozycji każdego z członków Zespołu. Jego funkcjonowanie określone jest w drodze porozumień zawartych między gminą, a podmiotami niosącymi pomoc osobom doznającym przemocy w rodzinie.

Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy m. in.:

- integrowanie i koordynowanie działań podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy,
- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zespół Interdyscyplinarny, działający na terenie Gminy Chrzanów, został powołany Zarządzeniem Nr B.120.174.2019 Burmistrza Miasta Chrzanowa w dniu 13 września 2019 w składzie:

- 2 przedstawicieli Ośrodka Pomocy Społecznej,
- 1 przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chrzanowie,
- 1 przedstawiciel Centrum Usług Socjalnych w Chrzanowie,
- 1 przedstawiciel Stowarzyszenie „Supełek” na rzecz Wsparcia Dziecka i Rodziny w Chrzanowie,
- 5 przedstawicieli Szkół Podstawowych w Chrzanowie,
- 1 przedstawiciel Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Chrzanowie,
- 2 przedstawicieli Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Chrzanowie,
- 1 przedstawiciel Zakładu Lecznictwa Ambulatoryjnego w Chrzanowie,
- 1 przedstawiciel Zespołu ds. Nietletnich i Patologii Komendy Powiatowej Policji

w Chrzanowie.

Wskazany Zespół realizuje działania określone w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a także w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2026, wprowadzonym Uchwałą Nr XXXVII/389/2021 z dnia 30.11.2021r.

Posiedzenia Zespołu odbywają się w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na trzy miesiące. W 2022 roku odbyły się cztery posiedzenia Zespołu, tj. 24.02.2022r., 24.05.2022r., 25.08.2022r., 24.11.2022r.

X. PODSUMOWANIE

Wpływ środowiska rodzinnego ma ogromne znaczenie na powstawanie różnych problemów społecznych. Myśląc o wspieraniu rodziny, nie sposób przecenić roli profilaktyki, jako elementu chroniącego przed powstawaniem deficytów. Działania minionych lat skupiały się w głównej mierze na reagowaniu i naprawianiu sytuacji kryzysowych, które już zaistniały, warto zatem w nadchodzącym okresie spojrzeć na rodzinę w kategoriach potencjału i możliwości, a tym samym wspierać takie działania, które pomogą rodzinie zmobilizować się do jak najlepszego działania na rzecz własnego dobra.

Kierunek działań na kolejne lata powinien zatem skupić się na następujących elementach, które zostały przedstawione w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Chrzanów na lata 2023-2025, wprowadzonego Uchwałą Rady Miejskiej w Chrzanowie nr LI/540/2022 z dnia 20.12.2022r., tj.:

1. Działania o charakterze promocyjnym związane ze wzmocnieniem pozytywnego wizerunku rodziny w Gminie Chrzanów.
2. Działania mające na celu tworzenie warunków umożliwiających zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego.
3. Działania o charakterze wspierającym rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze.
4. Rozwój działań zapobiegających zagrożeniom i sytuacjom kryzysowym w rodzinie.
5. Działania wspierające, adresowane do dzieci i młodzieży.
6. Działania podnoszące kompetencje i profesjonalizm kadry zajmującej się pracą z rodziną.
7. Działania łączące aktywność różnych instytucji i podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz rodzin.

Działania planowane na rok 2023 przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie:

I. W roku 2021 rozpoczął swoją działalność punkt „*Mały Port*” – miejsce edukacyjnych spotkań dla rodzin z dziećmi. Miejsce, które powstało, to przestrzeń umożliwiająca wspieranie prawidłowego rozwoju psychofizycznego i społecznego dziecka poprzez zabawę z rówieśnikami lub dziećmi w podobnym wieku i etapie rozwoju. Mały Port daje rodzicom możliwość zaczerpnięcia wiedzy na temat wychowania i rozwoju dziecka. Umożliwia spędzenie czasu z dzieckiem w warunkach bezpiecznych pozwalających na budowanie prawidłowych, opartych na zaufaniu, więzi będących podstawą w profilaktyce prorodzinnej. Obecność wykwalifikowanej kadry umożliwia zaobserwowanie ewentualnych nieprawidłowości/deficytów rozwojowych lub w obszarze więzi. Projekt będzie kontynuowany w roku 2023 z naciskiem na działania skierowane do rodzin z problemami w obszarze funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

II. W roku 2023 będzie kontynuowany projektu „*Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2023*”, finansowany w ramach Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych. Zapotrzebowanie na usługę asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej zostało przewidziane przez tutejszy Ośrodek na okres od 01.03.2023r. do 31.12.2023r. Oszacowanie potrzeb na wyżej wymienioną usługę zostało poprzedzone analizą potrzeb klientów w środowisku, dokumentacją własną oraz doświadczeniem zaczerpniętym z poprzednich edycji, tj. z roku 2021 oraz roku 2022. Program „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”, realizowany na terenie Gminy Chrzanów, będzie skierowany do osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych albo orzeczenie równoważne do wyżej wymienionych, które wymagają usługi asystenta w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. W ramach programu planuje się zatrudnienie 12 asystentów, którzy obejmą wsparciem w sumie 17 osób niepełnosprawnych z terenu Gminy Chrzanów, w tym 14 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności i 3 osoby ze stopniem umiarkowanym.

III. Ponadto na rok 2023 zaplanowano realizację następujących zadań:

- „*Dobre praktyki w obszarze współpracy instytucjonalnej i interdyscyplinarnej w zakresie wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej*”, we współpracy z przedstawicielami Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Chrzanowie

(koordynatorzy), jak i placówkami realizującymi zadania z pieczy zastępczej. Będą to cykliczne spotkania, mające na celu poszerzenie współpracy instytucjonalnej w obszarze wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

- Realizowanie działań w ramach dofinansowania rozwoju pomocy społecznej w następujących obszarach:
  - ✓ wsparcie, aktywizacja i poprawa jakości życia seniorów, poprzez kontynuację projektu socjalnego „Radosna Druga Wiosna” oraz Programu Osłonowego „Seniorzy w Społeczności Lokalnej Gminy Chrzanów”,
  - ✓ rozwój lub wzmocnienie aktywności i samodzielności życiowej osób i rodzin,
  - ✓ prowadzenie specjalistycznego poradnictwa w zakresie: wsparcie psychologa, poradnictwo prawne.
- Realizacja programu „*Korpus Wsparcia Seniorów*”, w ramach którego będą realizowane działania w dwóch obszarach:
  - ✓ obszar medyczny – pomoc w dotarciu do lekarza, umówienie wizyty u specjalisty oraz stały monitoring sytuacji zdrowotnej, poprzez „opaskę bezpieczeństwa”,
  - ✓ obszar dotyczący przezwyciężenia izolacji społecznej – pomoc seniorom w wyjściu z izolacji społecznej, spowodowanej zarówno pandemią, jak i własnymi ograniczeniami. To bardzo obszerny zakres wsparcia, który podczas realizacji programu „Wspieraj Seniora”, był szczególnie widoczny.